

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

POLONA MAJDIČ

**Leposlovje v katoliških delavskih časopisih *Glasnik* (1894–1899),
Novi čas (1921–1922) in *Pravica* (1922–1928)**

Magistrsko delo

Mentor: red. prof. dr. Miran Hladnik
Študijski program: Slovenistika – E PED

Lucija, 2022

Zahvala

Najlepše bi se rada zahvalila Urhu in družini za podporo in potrpljenje pri pisanju magistrske naloge.

Zahvala gre tudi mentorju prof. dr. Miranu Hladniku za natančne napotke in spodbujanje pri raziskovanju slovenskih časopisov.

Izvleček

Leposlovje v katoliških delavskih časopisih *Glasnik* (1894–1899), *Novi čas* (1921–1922) in *Pravica* (1922–1928)

Magistrsko delo obravnava leposlovje v katoliških delavskih glasilih *Glasnik* (1894–1899), *Novi čas* (1921–1922) in *Pravica* (1922–1928), ki so izhajala v Ljubljani. Leposlovje je popisano po digitaliziranih številkah v Digitalni knjižnici Slovenije in njegov seznam je postavljen na Wikivir. Pri vseh glasilih so prikazani in opisani rezultati analize količine leposlovnih besedil, avtorjev, nadaljevanj in vrstnih oznak. Prikazani so tudi tuji avtorji in prevajalci pri vseh časnikih.

Ključne besede: glasilo *Glasnik* (1894–1899), glasilo *Novi čas* (1921–1922), glasilo *Pravica* (1922–1928) leposlovje, bibliografija, Wikivir, katoliško delavsko gibanje

Abstract

The master's thesis deals with fiction in the Catholic workers' newsletters *Glasnik* (1894–1899), *Novi čas* (1921–1922) and *Pravica* (1922–1928), which were published in Ljubljana. The fiction is digitised in the Digital Library of Slovenia and its list is placed on Wikivir. The results of the analysis of the quantity of fiction texts, authors, sequels, and order codes are shown and described for all the newspapers, and the foreign authors and translators for all the newspapers are also shown.

Key words: *Glasnik* newsletter, *Novi čas* newsletter, *Pravica* newsletter, Newsletter fiction, bibliography, Wikisource, Catholic Workers' Movement

Kazalo vsebine

1 Uvod	11
1.1 Slovensko katoliško gibanje	11
2 Glasilo <i>Glasnik</i>	12
2.1 Oblika in značaj glasila	13
3 Bibliografija leposlovnih besedil	19
3.1 1894	19
3.2 1895	20
3.3 1896	21
3.4 1897	22
3.5 1898	22
3.6 1899	23
4 Leposlovje v <i>Glasniku</i> v letih 1894–1899	25
4.1 Količina leposlovnih besedil	25
4.2 Avtorji	25
4.2.1 Glede na način podpisovanja pod leposlovje	25
4.3 Podatki o avtorjih	27
4.3.1 Frančišek Kralj	27
4.3.2 Filip Miklavec	28
4.3.3 Ignacij Žitnik	28
4.3.4 Fran Jaklič	28
4.4 Leposlovje glede na nadaljevanja	29
4.5 Zvrstnost in zvrstne oznake	29
5 Glasilo <i>Novi čas</i>	32
5.1 France Kremžar	33
5.2 Oblika in značaj glasila	33
6 Bibliografija leposlovnih besedil	38

6.1 1921.....	38
6.2 1922.....	39
7 Leposlovje v <i>Novem času</i> v letih 1921–1922	40
7.1 Količina leposlovnih besedil	40
7.2 Avtorji	41
7.2.1 Glede na način podpisovanja pod leposlovje	41
7.2.2 Prevajalci tujih avtorjev in izvirni avtorji	42
7.2.3 Bernhard Kellermann.....	42
7.2.4 Václav Kosmák	43
7.2.5 Mór Jókai	43
7.2.6 Bjørnstjerne Bjørnson.....	43
7.2.7 Grigorij Geršuni.....	44
7.2.8 Arkadij Averčenko.....	44
7.2.9 Fjodor Mihajlovič Dostojevski	45
7.2.10 Henri Conscience	45
7.2.11 Janko Traven	46
7.2.12 Narte Velikonja	46
7.2.13 Joža Piber	46
7.3 Leposlovje glede na nadaljevanja	46
7.4 Zvrstnost in zvrstne oznake	47
8 <i>Pravica</i> (1922–1928)	48
8.1 Andrej Gosar.....	48
8.2 Srečko Žumer.....	49
9 Oblika in značaj glasila	49
10 Bibliografija	53
10.1 Leto 1923.....	53
10.2 Leto 1924.....	53

10.3 Leto 1925.....	54
10.4 Leto 1926.....	55
10.5 Leto 1927.....	55
10.6 Leto 1928.....	56
11 Leposlovje v Pravici v letih 1923–1928	56
11.1 Količina leposlovnih del.....	56
11.2 Avtorji glede na način podpisovanja pod leposlovje	57
11.3 Leposlovje glede na nadaljevanja	57
11.4 Avtorji	58
11.4.1 Jules Verne.....	58
11.4.2 Janez Gruden	58
11.4.3 Ada Negri	59
11.4.4 Johannes Jørgensen.....	59
11.4.5 Ciril Jeglič	59
11.4.6 Bogomir Magajna	60
11.4.7 Gilbert Keith Chesterton.....	60
11.4.8 Franz Herwig.....	60
11.4.9 Amalie Marby	61
11.4.10 Ivan Pregelj	61
11.4.11 André Theuriet.....	61
11.4.11 Alphonse Daudet	62
11.4.12 Ferdynand Antoni Ossendowski.....	62
11.4.13 Slavko Savinšek.....	63
11.5 Zvrstnost in vrstne oznake	63
12 Značaj avtorjev.....	63
13 Zaključek	65

14 Viri	67
15 Literatura.....	67

Kazalo slik

Slika 1: Naslovnica glasila Glasnik (4. 1984, št. 1)	14
Slika 2: Rubrika Razvedrilo v prvih treh letnikih glasila (1. 1984, št. 4)	14
Slika 3: Podlistek v četrtem in petem letniku glasila (4. 1989, št. 1)	15
Slika 4: Oglasi na zadnji strani glasila (4. 1989, št. 8)	16
Slika 5: Osmrtnica v rubriki Razvedrilo (3. 1897, št. 18)	18
Slika 6: Rubrika Železničar (3. 1897, št. 18)	18
Slika 7: Naslovnica prvega letnika (1. 1921, št. 1).....	34
Slika 8: Naslovnica drugega letnika (2. 1922, št. 1)	34
Slika 9: Leposlovje pod dvojno črto (2. 1922, št. 102)	35
Slika 10: Eden od napovednikov o izhajanju Listka (1. 1921. št. 10)	35
Slika 11: Oglasi na koncu (1. 1921, št. 97).....	36
Slika 12: Naslovnica (2. 1923, št. 1).....	50
Slika 13: Secesijska naslovnica (4. 1925, št. 22)	50
Slika 14: Naslovnica do konca izhajanja (5. 1926, št. 1).....	50
Slika 15: Oglasi na zadnji strani (2. 1923, št. 45).....	51
Slika 16: Primer podlistka (2. 1923, št. 45)	51

Kazalo grafov

Graf 1: Število leposlovnih del glede na število števil v posameznem letniku	25
Graf 2: Razmerje glede na način podpisovanja pod leposlovje v vseh letnikih Glasnika	26
Graf 3: Število objavljenih leposlovnih besedil glede na posamezen letnik.....	29
Graf 4: Število besedil glede na zvrstnost.....	30
Graf 5: Vrstne oznake in število del	31
Graf 6: Število leposlovnih del glede na število števil v posameznem letniku	40
Graf 7: Način podpisovanja pod leposlovje v vseh letnikih glasila Novi čas.....	41
Graf 8: Število leposlovnih besedil glede na nadaljevanja	47
Graf 9: Število leposlovnih del glede na število števil v posameznem letniku	56
Graf 10: Načini podpisovanja avtorjev.....	57
Graf 11: Leposlovna dela in nadaljevanja	58

Kazalo tabel

Tabela 1: Psevdonimi in prava imena	26
Tabela 2: Nerazvozlana imena	27
Tabela 3: Prevajalci, dela in naslovi	42

1 Uvod

1.1 Slovensko katoliško gibanje

Slovensko katoliško gibanje je močno povezano z zmago Slovenske ljudske stranke na volitvah leta 1895. Delavski razred takrat ni imel pravic in je bil odvisen od zakonov, ki jih je sprejela stranka. Začetki slovenskega katoliškega gibanja so se osnovali na pobudo Antona Mahničja z izdajanjem revije *Rimski katolik* leta 1888, v kateri je razodeval resnico in zmote o katoliški veri. Podprl ga je škof Missia in drugi mladi duhovniki. Kmalu zatem je leta 1892 potekal prvi slovenski katoliški shod, ki je tlakoval pot programu slovenskega katoliškega gibanja. Drugi katoliški shod je bil organiziran leta 1900, ko se je načrtal konkretni katoliški program. V programu je bila zapisana zahteva po kulturnem, socialnem, gospodarskem in političnem izobraževanju katoličanov. Za potek programa je zaslužen Janez Evangelist Krek, ki se je po prvem shodu začel zanimati za slovensko katoliško gibanje in uresničevanje zahtev programa. 22. junija 1894 je na pobudo Janeza Evangelista Kreka nastalo Katoliško delavsko društvo v Ljubljani. Njegovo glavno vodilo je bilo splošna in enaka volilna pravica za delavski razred, kar bi omogočilo sodelovanje pri političnih odločitvah. Društvo je izdajalo glasilo *Glasnik* (1894–1899), v katerem je delavski razred objavljala razprave o slabem položaju delavcev in perečih vprašanjih. *Glasnik* je nadaljeval ideje *Ljudskega glasa*, ki je izhajal med letoma 1882 in 1884 (Juhant 1998: 101–103). Predhodni katoliški časopisi so bili poleg *Ljudskega glasa* še *Slovenec* (1873–1945), *Domoljub* (1888–1944), *Dom in svet* (1888–1944) in *Rimski katolik* (1888–1896), po *Glasniku* pa ideje nadaljujejo *Novi čas* (1921–1922), *Pravica* (1922–1928) in *Delavska pravica* (1928–1941).

1.1.1 Janez Evangelist Krek

Janez Evangelist Krek se je rodil 27. novembra 1865 pri Svetem Gregorju nad Sodražico. Njegov oče je bil učitelj Valentin in je umrl mlad, zato je morala njegova mati Marija Štupica s trgovinico preživljati šest otrok. Zaradi skromnih razmer je že v mladih letih razvil čut za pravičnost. Šolal se je najprej na ljudski šoli v Komendi, nato v Škofji Loki. V Ljubljani je obiskoval Prvo državno gimnazijo. Leta 1884 se je odločil za študij teologije v Ljubljani in postal duhovnik leta 1888. Istega leta je odšel na Dunaj na pobudo škofa Missia, kjer je razširjal svoja bogoslužna obzorja, zanimal se je tudi za slovensko katoliško gibanje in se mu pridružil. Vplival je na časopis *Slovenec*, v katerem je vseskozi objavljala članke. Leta 1894 je ustanovil glasilo

Glasnik, ki ga je večinoma urejal in pisal sam. Nekaj svojih del je ponatisnil v knjigi. Od leta 1901 je deloval tudi kot politik, zavzemal se je za pravice kmetov in delavcev in jih povezoval med seboj. Konec leta 1905 je ustanovil še katoliški delavski časnik z naslovom *Naša moč*, v katerem je prav tako objavljal svoje članke in prevode pesnice Ade Negri. Deloval je kot teolog, politik, pesnik, pisatelj, prevajalec in časnikar. Leta 1917 je umrl v Sevnici zaradi srčne kapi.

2 Glasilo *Glasnik*

Glasilo *Glasnik*, z motom *Krščanski delavci združite se!*, je začelo izhajati 8. novembra 1894 v Ljubljani. Namen glasila je bil povezovati »zatirane in zaničevane« delavce med seboj in se zavzeti za njihove pravice v okviru katoliškega političnega tabora. Pred glasilom *Glasnik* so se podobne ideje že pojavile v glasilu *Naša moč*, za njim pa še v *Primorskem listu* (1893–1913) in *Novem času* (1909–1915), ki ga omenjam pozneje (Belina 2021: 11).

V prvi izdani številki je pod naslovom *Slovensko katoliško društvo!* napisano, o čem bo tekla beseda v glasilu *Glasnik*:

»Načela njegova so načela krščanske pravičnosti. Vsakemu svoje: zatirancu pravico, zatiravcu kazen, je naš bojni klic. Glasnik bo seznanjal svoje bralce s političnimi dogodki, važnimi za delavski stan; grajal bo napake in krivice, ne oziraje se na desno, ne na levo; prinašal bo zdravniške razprave, svetoval v pravnih zadevah, objavljal bo mične povesti in sploh bo v vseh obzirih skušal koristiti delavcu.« (Glasnik 1984: 1)

Glasilo *Glasnik* je izhajalo v prvih treh številkah vsak drugi in četrti četrtek v mesecu, v zadnjih dveh letnikih, ki sta izšla leta 1898 in 1899, pa 10., 20. in zadnjega dne v mesecu. Prvi urednik je bil Fr. Ziller, dokler ga ni 12. novembra 1896 v začetku tretjega letnika zamenjal Ivan Jakopič in ostal urednik do konca izhajanja glasila. Zadnja številka je izšla 30. decembra 1899.

Od začetka do konca izhajanja ga je tiskala Katoliška tiskarna. Sedež glasila se je sprva nahajal na Poljanski cesti 58, nato se je preselil na Cesto v Mestni log 4 v Ljubljani.

Celoletna naročnina je v letih 1894–1897, ko so izšli prvi trije letniki Glasnika, znašala 80 kron, za pol leta 40 kron, za četrt leta 20 kron. Posamezna številka je stala 5 kron. Leta 1898 je prišlo

z izidom četrtega letnika do podražitve. Celoletna naročnina se je podražila na en goldinar, cena posamezne številke je ostala enaka.

2.1 Oblika in značaj glasila

Prvi letnik *Glasnika* je obsegal 24 števil. Prve štiri številke so izšle leta 1894, ostalih 20 leta 1895. Enako je izšel drugi in tretji letnik. Četrty letnik v obsegu 34 števil je izšel leta 1889, peti v obsegu 36 števil pa leta 1899. Opozoriti moram na to, da 31. številka v petem letniku manjka. Revija je najprej izhajala po šolskih letih, potem pa po koledarskih.

Glasnik je izhajal v prvih treh letnikih na osmih straneh, izjema so tri številke, in sicer tretji letnik, prva (10 strani), trinajsta (16 strani) in dvaindvajseta (10 strani) številka. Vse omenjene številke so daljše zaradi daljših rubrik. V četrtem in petem letniku je *Glasnik* izhajal le na štirih straneh, izjema sta v četrtem letniku številka dvanajst (6 strani) zaradi dodanih *Pravil slovenskega delavskega stavbenega društva v Ljubljani* in številka enaintrideset (16 strani) zaradi dodanih *Pravil društva »Samopomoč krščansko-socijalne organizacije« v Ljubljani*. V petem letniku sta izjema številki petnajst (6 strani) in trideset (8 strani). Prva je daljša zaradi slavnostne pesmi, ki pozdravlja vseslovenski shod krščanskosocialističnih delavcev, druga pa le zaradi daljših rubrik. Skupno je v vseh letnikih izšlo 145 števil.

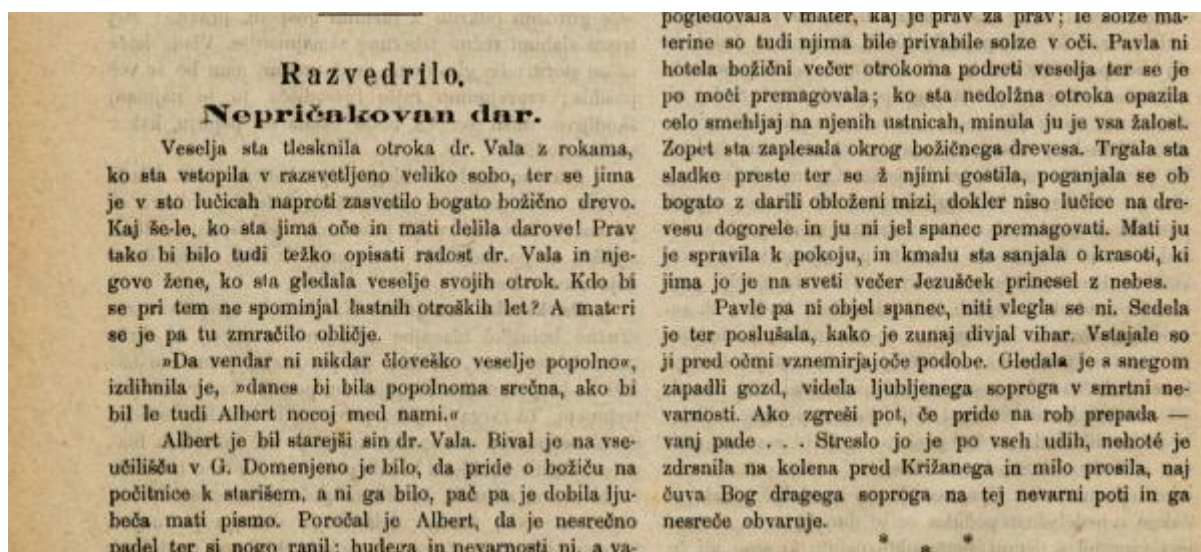
Oblika glasila je ostala od začetka do konca izhajanja *Glasnika* enaka. Naslovnica je poleg naslova *Glasnik* in mota *Krščanski delavci, združite se!* vsebovala še podatke o ceni, izhajanju in sedežu glasila ter podatek o objavljanju oglasov.

Slika 1: Naslovnica glasila *Glasnik* (4. 1984, št. 1)

Rubrike so bile bolj ali manj stalne, tu in tam se je pojavila kakšna nova, kakšna pa je bila kdaj tudi izpuščena. Leposlovje je v prvih treh letnikih izhajalo pod rubriko Razvedrilo, ki je bilo od ostalih rubrik ločeno le z enojno kratko črto. Večinoma je bilo natisnjeno na četrti ali peti strani od običajno osmih strani, če je bilo daljše, se je nadaljevalo tudi na naslednje strani. V prvih treh letnikih je bilo Razvedrilo izpuščeno devetkrat. Od četrtega letnika naprej se je leposlovje pojavljalo pod rubriko »Listek«, ki je od ostalih rubrik ločeno z odebeljeno dolgo črto. Natisnjeno je bilo na prvi strani od štirih, včasih tudi na drugi. V četrtem in petem letniku je bil podlistek izpuščen osemkrat.

Zadnja stran je vsebovala nekaj oglasov ali vabil, ni pa bila celotna stran rezervirana le za oglase, zasedale so jo tudi ostale stalne rubrike.

Slika 2: Rubrika Razvedrilo v prvih treh letnikih glasila (1. 1984, št. 4)

LISTEK.

Trije polovičarji.

Priloge A. A.

I. Pri Novaku.

Bilo je proti večeru lepega jesenskega dne. Zadnji žarki zahajajočega solca so obsevali tiho dolinico, potem pa je zginila nebeška luč za daljnimi gorami. Lahak, toda mirzel veterček pihljaj je po hribu in pod hribom je ležalo majhno jezero, kras prelepe gorske dolinice. — V ravno tem času, o katerem govorimo, korakali sta moško dve osebi po gričku, kake pol ure nad jezerom. Vodila ju ni nikaka steza, ampak šli sta naravnost čez njive in travnike, skoraj gotovo z dela, proti kmečkej hiši, ki je ponosno gledala z vrha griča v dolinico. To je dom Štefana Novaka, katerega po vsej dolini in še dalje dobro poznajo.

Štefan je bil mož kakih petdesetih let, velik, res krasna postava. Njegove močne in žuljave roke so kazale njegovo delavnost,

lepe in ostre oči so pa povedale takoj, da je mož odkritosrčen, moder in nepremakljiv v svojih načelih. Štefan je bil prava podoba trdnega in prostega kmeta.

Ravno sedaj je stopil na vrh hriba, na njegovej strani pa stopa Marijana, njegova jedina hči, krasna deklica, stara komaj devetnajst let.

»Poglejte vendar, oče«, rekla je deklica, »kako nam je Bog letos povsod, tudi pri najmanjših rečeh dal svoj blagoslov; pogledjte samo to repo, kako lepa je; dekleta so danes vse izpulile, ker ne more biti nič več lepša.« Pri teh besedah je postavila košaro, katero je preje na glavi nosila, na tla in nedolžno pogledala svojega očeta, češ, tudi on mora biti zadovoljen s tem božjim darom.

Saj je pa tudi bil; toda še veseleje, kakor na jesenski sad, gledal je Štefan na svojo hčerko, ki je v čedni in lepo prilagajči se ji obleki v vsi svoji ljubeznivosti stala pred njim.

»Da, gotovo, Marijanica«, pritrtil je oče, »resnično nam je blagoslovil in veliko nam

je dal Bog, pojdiva le proti hiši in poglej, kako polni so vsi sklednji.«

»Za kar se hočemo jutri pri zahvalnici ljubemu Bogu prav iz srca zahvaliti«, postavila je Marijana, postavila košaro k hišnemu zidu ter zopet stopila k očetu.

Bil je prelep večer. Globoko doli v dolini se razteza dolgo jezero, na njegovem bregu stoji prijazen trg, kamor je spadal tudi naš Novak, in na drugi strani se razločijo še stolpi daljnega mesteca. Tja obrne tudi Marijana svoj pogled, in kakor bi ji prišla v modro glavico prijetna misel, reče hitro očetu:

»Kako se veselim, da bosta prišla k nam oba bratranca, saj veste, oče, pisali so teta Kristina. Takrat bomo pregledali vse po kozolecih in hlevih, vse jima hočem pokazati. Konrad je prišel pred tremi tedni domov in napravlja jim mnogo veselja, kakor so pisali teta.«

»Tako, to veseli tudi mene! Jože je bil vedno dober in priden dečko, in prav je, da mu je Konrad postal enak. Toda, kedaj si rekla, da pridejo?«

Slika 3: Podlistek v četrtem in petem letniku glasila (4. 1989, št. 1)

Mizarskega pomočnika
 takoj sprejme v trajno delo **Matevž Jan**,
 mizarski mojster na Potokih, pošta Javornik
 Gorenjsko.

Učenca
 vsprejme takoj **Matej Oblak**, čevljarški
 mojster v Vegovih ulicah št. 12 v Ljubljani.

Prečastiti duhovščini in
 slavnemu občinstvu se pri-
 poročam v izdelovanje
vsakovrstne obleke
 ter zagotavljam najsolidnišo
 postrežbo in znižane cene.
 Vsled mnogoletne izkušnje
 in z izpitom, ki sem ga na-
 pravil na Dunaju v prikro-
 jevalni šoli, mi bo mogoče
 postreči in ustreči vsaki želji
 cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,
 krojač v Ljubljani,
 Vodnikov trg št. 4.

Franc Granda
 pek v Udmatu št. 108
 priporoča kruh od najvišje do najnižje
 vrste in tudi vsakovrstne slaščice
 po najnižji ceni.

Slika 4: Oglasi na zadnji strani glasila (4. 1989, št. 8)

Leto 1894

V letu 1984 so izšle le 4 številke glasila *Glasnik*. Vse so imele 8 strani. V teh štirih številkah so objavljene rubrike, ki se pojavljajo skozi celotno izhajanje glasila, to so: Naša organizacija, pod katero se je objavljalo različne shode delavcev in novosti, Politika po svetu, kjer se je pisalo večinoma o politiki povezani z delavci v tujini, Razvedrilo, kjer je bilo objavljeno leposlovje, Zdravje, ki je naročnika ozaveščalo, kako lahko bolje poskrbi za svoje zdravje, Socijalni pogovori, kjer se je razpravljalo o delavskih vprašanjih in na koncu še Drobtine, kjer so bile objavljene takšne in drugačne novice (dogodki, nesreče, zanimivosti itd.). Poleg stalnih rubrik je bil na prvi strani glasila vedno objavljen prispevek o aktualnih temah, to so bile v prvih štirih

številkah: Premogo- in rudokopom v resni prevdarek, Stanovanja in delavci ter Konfekcije. V vseh prispevkih se je razpravljalo o nevzdržnem življenju delavcev, slabi plači in slabih stanovanjskih razmerah, včasih se pojavijo tudi načela in nasveti, kaj bi bilo potrebno spremeniti.

Leto 1895

Naslednjega leta je izšlo 24 števil, in sicer 20 v prvem letniku in 4 v drugem letniku. V vseh razen v zadnji številki prvega letnika je bilo objavljeno leposlovje. V večini se pojavljajo prozna besedila, katerih avtor ni znan. Avtorja F. H., ki se je podpisal pod dvoje tekstov, mi ni uspelo razvozlati. Avtor je naveden še pri besedilu *Terno (dunajska povest)*, ki jo je spisal dr. V. v enajsti številki in *Vrl mož* v dvanajsti številki, ki ga je napisal Tihomil. Slednji psevdonim je uporabljal politik, časnikar, duhovnik in kanonik Ignacij Žitnik.

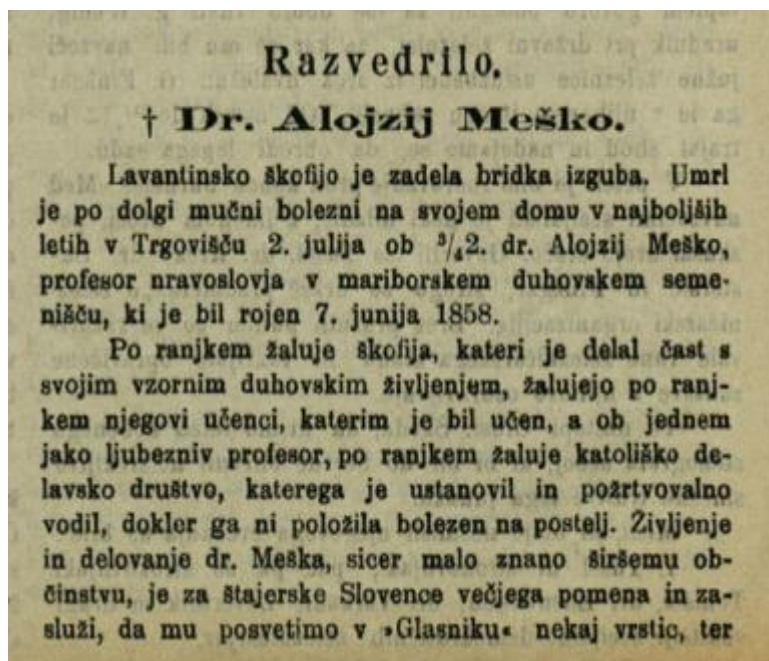
Leto 1896

V letu 1896 pod rubriko Razvedrilo skoraj v vsaki številki izide po eno ali dve leposlovni deli. Glasilo je imelo v vsaki izmed števil 8 strani. V tem letu je izšlo 20 števil drugega letnika in 4 številke tretjega letnika. Avtor pri večini besedil ni naveden. Izjema so tri besedila, in sicer v šestnajsti številki drugega letnika zasledimo pesmi *Naša zastava* in *Zvonu*, ki ju je spesnil Fr. Ferjančič. Domnevam, da je bil to duhovnik Fran Ferjančič. Pesem *Zvonu* se nanaša na slovensko katoliško delavsko društvo *Zvon*, ki se je oblikovalo v Ljubljani. V dvaindvajseti številki drugega letnika je poleg besedila *Sladke nade* zapisana avtorica Miroslava. Žal nisem uspela razvozlati, komu bi ime pripadalo. Razvedrila ni bilo v treh številkah tega letnika. V začetku tretjega letnika je začelo izhajati besedilo avtorja Bolandena *Kdo kvari ljudstvo?*, ki ga je priredil Jože Volč. Poleg leposlovja v rubriki Razvedrilo je objavljena še pesem Janezu Evangelistu Kreku, *prvoboritelju delavskih stanov slovenskih ob godu dné 27. decembra 1896*.

Leto 1897

Leta 1897 je urednik *Glasnika* postal Ivan Jakopič, sprva glasilo ni spremenilo svoje podobe, tudi število strani je ostalo enako. Občasno se je pojavila nova rubrika *Železničar* s podobo kril in kolesa, kjer so se objavljale novice o železničarski organizaciji. Tega leta je do konca izšel tretji letnik *Glasnika* od pete do osemindvajsete številke. Nadaljevalo se je besedilo *Kdo kvari*

ljudstvo?. Pri nekaterih leposlovnih besedilih so podpisani avtorji A., I. Š. in F. H. in F-e. Pojavita se tudi besedili češkega avtorja Václava Kosmáka *Gospod Vajsnit* in *Sličica iz naše dobe*. Njegovi besedili je poslovenil A. Ostala leposlovna besedila so anonimna. Razvedrila ni bilo v sedmi, dvanajsti, šestnajsti, sedemnajsti in petindvajseti številki tretjega letnika. V tem letu bi izpostavila zanimivosti v osemnajsti številki tretjega letnika, in sicer je pod rubriko Razvedrilo objavljena osmrtnica Dr. Alojzija Meška.

Slika 5: Osmrtnica v rubriki Razvedrilo (3. 1897, št. 18)

Slika 6: Rubrika Železničar (3. 1897, št. 18)

Leto 1898

V letu 1898 je izšel celoten četrti letnik *Glasnika* s 34 številkami. V tem letniku se je podoba *Glasnika* malce spremenila. Ni izhajal več na osmih straneh, ampak samo na štirih, in rubriko Razvedrilo je nadomestila rubrika »Listek«, v kateri so izhajala leposlovna dela. Še vedno je izhajalo največ anonimnih leposlovnih del. Druga dela so napisali avtorji Angelar Zdenčan (Frančišek Kralj), A. A., Václav Kosmák, I. T., Frančišek Kralj, Fran Saleški Finžgar in Janez Evangelist Krek. Listka ni bilo v šestindvajseti, osemindvajseti, devetindvajseti ter enaintrideseti številki. Poleg proze in poezije se je v enaindvajseti številki pojavila kritika avtorja I. Š. z naslovom *Delavec in leposlovje*.

Leto 1899

Leta 1899 izide še zadnji letnik *Glasnika* z zadnjo 36. številko. V tem letniku je bila poleg proze pogosta tudi poezija Lea Leviča, ki se je podpisoval pod pravim imenom in pod psevdonimoma Prosjak in Pogačnik Lovro. Ostali avtorji, ki so svoja dela objavljali v podlistku, so: Lipe Vrhovski (Filip Miklavec), Janez Evangelist Krek, J. Srakar, Tinej Marinič, Podgoričan (Fran Jaklič), Demofil in A. Pavšek. Listka ni bilo v šestih številkah, in sicer v prvi, drugi, deveti, deseti, štirinajsti in dvaindvajseti.

3 Bibliografija leposlovnih besedil

3.1 1894

Letnik 1

Proza

- Anonimno: Sprava (povest iz delavskega življenja). Letnik 1, št. 1.
- Anonimno: Bojišče je šola vere. Letnik 1, št. 2.
- Anonimno: Tri zrcala. Letnik 1, št. 2.
- Anonimno: Odkrito bo! Letnik 1, št. 3.
- Anonimno: Nepričakovan dar. Letnik 1, št. 4.

Poezija

- Anonimno: Naša pesem. Letnik 1, št. 1.

3.2 1895

Letnik 1

Proza

- Anonimno: Sprava. Letnik 1, št. 5.
- Anonimno: Nepotrebno društvo (slika iz letošnje zime). Letnik 1, št. 6.
- F. H.: Splošna razdelitev v Srečni vasi. Letnik 1, št. 7.
- Anonimno: Pot do sreče. Letnik 1, št. 8.
- Anonimno: Materina molitev. Letnik 1, št. 9.
- Anonimno: Zvestoba v službi. Letnik 1, št. 10.
- Dr. V.: Terno (dunajska povest). Letnik 1, št. 11.
- Tihomil: Vrl mož. Letnik 1, št. 12.
- Anonimno: Mati (po resnični zgodbi). Letnik 1, št. 13.
- Anonimno: Ozdravljen (resničen dogodek). Letnik 1, št. 14.
- Anonimno: Nedeljski počitek v luči svete vere. Letnik 1, št. 15.
- Anonimno: Nedeljsko posvečenje. Letnik 1, št. 16.
- Anonimno: Svoji k svojim. Letnik 1, št. 17.
- Anonimno: Jeden dan iz življenja rokodelskega pomočnika. Letnik 1, št. 18.
- Anonimno: Pomočniško življenje. Letnik 1, št. 19–21.
- Anonimno: Pogovor s socijademokratom. Letnik 1, št. 20.
- Anonimno: Groš. Letnik 1, št. 22.
- F. H. -e.: Lekarna pri Devici Mariji, Letnik 1, št. 23.

Poezija

- Anonimno: Pesem ob novem letu. Letnik 1, št. 5.
- Angelik Hribar: Pesem katoliških delavk. Letnik 1, št. 6.

Letnik 2

Proza

- Anonimno: Človek obrača, Bog obrne. Letnik 2, št. 1–3.
- Anonimno: Delavčeva prisega. Letnik 2, št. 4.

3.3 1896

Letnik 2

Proza

- Anonimno: Ne vpelji nas v skušnjava. Letnik 2, št. 5.
- Anonimno: Dva zdravnika. Letnik 2, št. 6.
- Anonimno: Pomagaj sirotam. Letnik 2, št. 7.
- Anonimno: Judje in njihovi dobički (1. Judovska načela). Letnik 2, št. 8.
- Anonimno: Judje in njihovi dobički (2. Judovsko delovanje). Letnik 2, št. 9.
- Anonimno: Judje in njihovi dobički (3. Judovske zvijače). Letnik 2, št. 10.
- Anonimno: Kralj in gosji pastir. Letnik 2, št. 11.
- Anonimno: Umreti moramo. Letnik 2, št. 12, 13.
- Anonimno: Roštildi. Letnik 2, št. 14.
- Anonimno: Božja kazen je občutljiva, pa pravična. Letnik 2, št. 15.
- Anonimno: Jaz delam tako, kakor oče! Letnik 2, št. 15.
- Anonimno: Kitajski socijalni demokratje. Letnik 2, št. 18.
- Anonimno: Ubežnik. Letnik 2, št. 19.
- Anonimno: Vražji maček. Letnik 2, št. 21, 22.
- Miroslava: Sladke nade. Letnik 2, št. 22.
- Anonimno: Turški roparji. Letnik 2, št. 23.

Poezija:

- Fr. Ferjančič: Naša zastava. Letnik 2, št. 16.
- Fr. Ferjančič: Zvonu. Letnik 2, št. 16.

Letnik 3

Proza

- Bolanden (prevedel Jože Volč): Kdo kvari ljudstvo? Letnik 3, št. 1–4.

Poezija

- Dr. Jan. Ev. Krek-u, prvoboritelju delavskih stanov slovenskih ob godu dné 27. decembra 1896. Letnik 3, št. 4.

3.4 1897

Letnik 3

Proza

- Bolanden (prevedel Jože Volč): Kdo kvari ljudstvo? Letnik 3, št. 5–9, 11, 13, 15, 19, 22.
- F. H.: Blago srce (Slika z Dunaja). Letnik 3, št. 10.
- Václav Kosmák (prevedel A. (rh)): Gospod Vajsniť. Letnik 3, št. 14.
- Anonimno: Dr. Alojzij Meškot (osmrtnica). Letnik 3, št. 18.
- Anonimno: Francoski delavci pri papežu. Letnik 3, št. 20.
- I. Š.: Iz Gradca. Letnik 3, št. 23.
- Václav Kosmák (prevedel A.): Sličica iz naše dobe. Letnik 3, št. 24.
- Anonimno: Advent. Letnik 3, št. 26.
- Anonimno: Krščanski Dunaj. Letnik 3, št. 26.
- A.: Ali res katoliška cerkev in duhovniki nič ne koristijo človeštvu? Letnik 3, št. 27.
- A.: Sveti večer. Letnik 3, št. 28.
- F-e.: Voščilo Glasniku ob novem letu. Letnik 3, št. 28.

3.5 1898

Letnik 4

Proza

- A. A.: Trije polovičarji. Letnik 4, št. 1–15.
- Václav Kosmák: Lovski tat. Letnik 4, št. 16–20.
- Václav Kosmák (prevedel I. T.): V bolnišnici. Letnik 4, št. 21, 22.
- Anonimno: Črtice iz delavske higijene. Letnik 4, št. 23–25.
- Václav Kosmák: Slepa sirota. Letnik 4, št. 27.
- Anonimno: Bedno življenje v žvepljenih jamah na Siciliji. Letnik 4, št. 30.
- Anonimno: Sad socialne demokracije. Letnik 4, št. 31.
- Anonimno: Mir na zemlji. Letnik 4, št. 33.
- Václav Kosmák: Silvestrov večer. Letnik 4, št. 33.
- Václav Kosmák (prevedel A. Dermota): Silvestrov večer. Letnik 4, št. 34.
- Anonimno: Pismo z Dunaja. Letnik 4, št. 34.

Poezija

- Angelar Zdenčan: Delavec. Letnik 4, št. 2.
- F. S. Finžgar: Idrijskemu delavskemu društvu na izletu v Črnem vrhu. Letnik 4, št. 22.
- Janez Evangelist Krek: U boj, po zmago, v boj! Letnik 4, št. 18.
- Angelar Zdenčan: Slovenski delavci vladarju povodom petdesetletnice vladanja našega cesarja Frana Josipa I. dne 2. decembra 1898. leta. Letnik 4, št. 32.

Kritika

- I. Š.: Delavec in leposlovje. Letnik 4, št. 21.

3.6 1899

Letnik 5

Proza

- Anonimno: Pismo z Dunaja. Letnik 5, št. 1.
- Lipe Vrhovski: Agitator (slika). Letnik 5, št. 3–8.
- Anonimno: 19. aprila leta 2101 pred 4000. Letnik 5, št. 11.
- Anonimno: Prvi majnik. Letnik 5, št. 12.
- Anonimno: Svoboda odločitve (debata v cidrskem mestnem zboru). Letnik 5, št. 13.
- Anonimno: Serenada. Letnik 5, št. 15.
- J. Srakar: Spominčica na grob društvenemu pevovodji blag. g. L. Belarju. Letnik 5, št. 17.
- Tinej Marinič: Samokrat (črtica iz kmečkega življenja). Letnik 5, št. 19, 20.
- Anonimno: Zdravnikov sin. Letnik 5, št. 21, 23.
- Podgoričan: "Moje prepričanje mi je sveto" (slika iz krajine). Letnik 5, št. 24–33.
- Demofil: Palčkova povest. Letnik 5, št. 34.
- A. Pavšek: Benediktinec. Letnik 5, št. 35.
- Anonimno: Vrvica. Letnik 5, št. 36.

Poezija

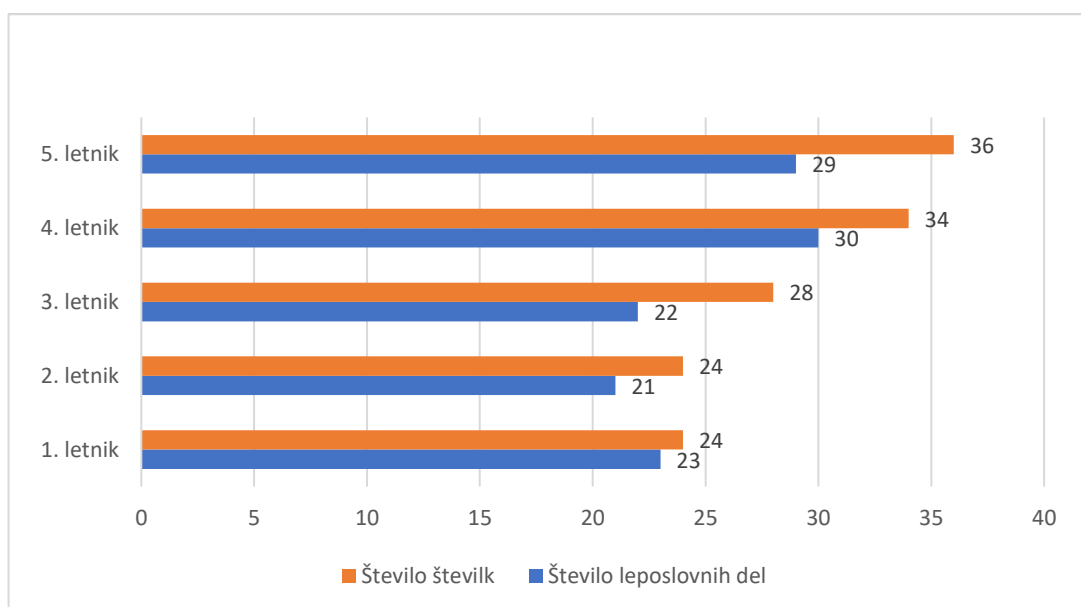
- Leo Levič: K slogi! Letnik 5, št. 9.
- Leo Levič: Prosjak. Letnik 5, št. 11.
- Leo Levič: Proletarijatu. Letnik 5, št. 15.

- Anonimno: Pozdrav vseslovenskemu shodu kršč. – soc. delavcev v Ljubljani dne 28. maja 1899. leta. Letnik 5, št. 15.
- Janez Evangelist Krek: Prolog k vseslovenski delavski slavnosti dne 28. Maja 1899 l. Letnik 5, št. 16.
- Leo Levič: Preblagorodni gospe Pollakovi kumici zastave kršč. – socialne zveze. Letnik 5, št. 16.
- Leo Levič: Svetinja. Letnik 5, št. 18.
- Leo Levič: Naša prava. Letnik 5, št. 18.
- Leo Levič: Iver. Letnik 5, št. 18.
- Leo Levič: Oj, ti megla! Letnik 5, št. 19.
- Leo Levič: Ptica. Letnik 5, št. 19.

4 Leposlovje v *Glasniku* v letih 1894–1899

4.1 Količina leposlovnih besedil

Skupno je bilo objavljenih 145 števil v letih 1894–1899. V prvih dveh letnikih je izšlo 24 števil, nato je število naraščalo. V tretjem letniku so bile 4 številke več od prejšnjih dveh, četrti letnik je imel 34 števil, zadnji pa 35. Skupno v vseh letnikih leposlovje ni bilo objavljeno v 20 številkah. V prvem letniku enkrat, v drugem trikrat, v tretjem šestkrat, v četrtem štirikrat in v zadnjem šestkrat. Zakaj tolikokrat ni bilo objavljenega leposlovja, nisem uspela razvozlati.

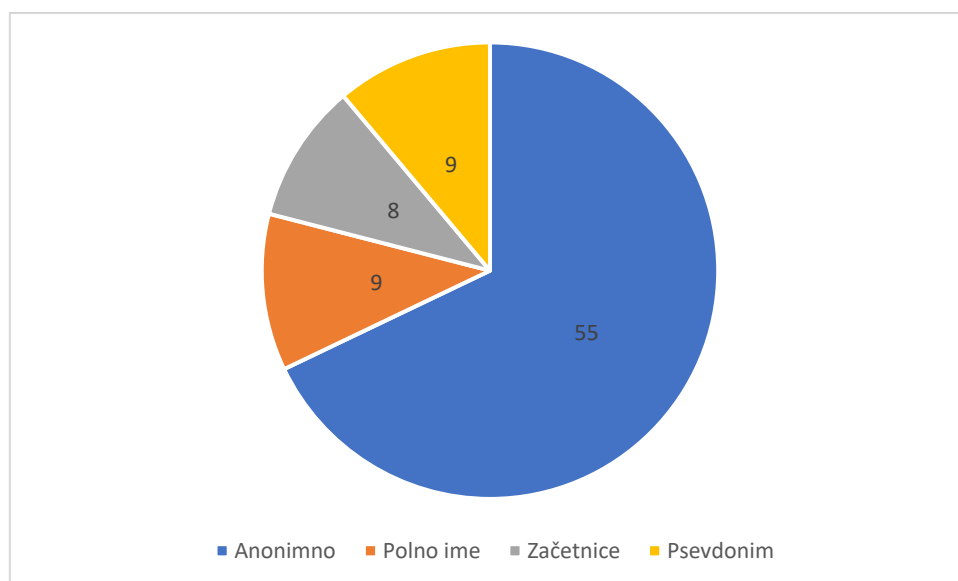

Graf 1: Število leposlovnih del glede na število števil v posameznem letniku

4.2 Avtorji

4.2.1 Glede na način podpisovanja pod leposlovje

V *Glasniku* je v letnik 1894–1899 objavljalo leposlovje 15 avtorjev, s polnim imenom, psevdonimom ali z začetnico. Od tega sta bila dva tuja avtorja prevedena v slovenščino, in sicer iz češčine je prevajal Anton Dermota avtorja Václava Kosmáka in Jože Volč je iz nemščine prevajal besedila, ki jih je napisal K. Bolanden. Pri preostalem leposlovju avtor ni znan. Z začetnico je objavljalo svoja dela 7 avtorjev ali avtoric, s psevdonimom 4 avtorji in s polnim imenom 5 avtorjev.

Graf 2: Razmerje glede na način podpisovanja pod leposlovje v vseh letnikih *Glasnika*

V *Grafu 3* je prikazan način podpisovanja pod leposlovjem v vseh letnikih v *Glasniku*. Prevladujejo besedila z neznanim avtorjem, teh je 55, sledijo besedila z znanimi avtorji, ki so uporabili polno ime in psevdonim, teh je 9. Najmanj je besedil, kjer so se avtorji podpisali z začetnicami, teh je 8. Poleg besedil z neznanim avtorjem, je bilo v prvem letniku enako število avtorjev, ki so se podpisovali z začetnicami in psevdonomom (2), v drugem letniku sta bila eden s psevdonomom in eden s polnim imenom, v tretjem letniku je bilo najmanj besedil z anonimnim avtorjem, enako število je besedil z avtorji, ki so uporabili polno ime in začetnice (4). V četrtem letniku prav tako prevladujejo besedila z anonimnim avtorjem, teh je 5, sledijo besedila, kjer so avtorji uporabili polno ime (3). V zadnjem letniku je znova največ anonimnih besedil (8), sledijo besedila z avtorji, ki so uporabili psevdonim (5).

PSEVDONIM	PRAVO IME
Angelar Zdenčan	Frančišek Kralj
Lipe Vrhovski	Filip Miklaveč
Tihomil	Ignacij Žitnik
Pogačnik Lovro	Leo Levič
Angelik Hribar	Janez Evangelist Krek
Podgoričan	Fran Jaklič

Tabela 1: Psevdonimi in prava imena

6 avtorjev je namesto svojega pravega imena uporabljalo psevdonim. Frančišek Kralj je pod svojim psevdonimom objavil dve pesmi. Filip Miklavec je pod psevdonimom objavil le eno delo, in sicer delo s petimi nadaljevanji z naslovom *Agitator*. Tudi Ignacij Žitnik je objavil le eno delo, vendar brez nadaljevanj, z naslovom *Vrl mož*. Leo Levič je objavil kar nekaj pesmi, vendar je svoj psevdonim uporabil samo dvakrat. Janez Evangelist Krek je objavljaj pod pravim imenom, le enkrat se je skril za svojim psevdonimom. Delo z 8 nadaljevanji z naslovom *Moje prepričanje mi je sveto* je pod psevdonimom Podgoričan objavil Fran Jaklič.

Nekaj avtorjev se je skrilo za začetnice ali psevdonime, ki jih nisem uspela razvozlati. Nahajajo se v spodnji tabeli.

NERAZVOZLANA IMENA
F. H.
Dr. V.
F. e.
A. A.
I. T.
I. Š.
Miroslava
J. Srakar
Tinej Marinič
Demofil
A. Pavšek

Tabela 2: Nerazvozлана imena

4.3 Podatki o avtorjih

4.3.1 Frančišek Kralj

Frančišek Kralj se je rodil leta 1875 v kraju Pri Cerkvi – Struge. Obiskoval je ljudsko šolo v svojem kraju, jo nadaljeval v Ljubljani, tam pa je končal tudi gimnazijo. Študiral je teologijo in postal duhovnik do svoje smrti leta 1958. Objavljaj je pod psevdonimom Angelar Zdenčan pri

različnih glasilih in revijah (Ljubljanski Zvon, Bogoljub itd.). Objavljal je pesmi, pripovedke, dramske prizore, uveljavil se je predvsem v mladinskem slovstvu. Njegova dela so se nanašala na idealizem takratnega katoliškega preporeka ([Slovenski biografski leksikon](#)).

4.3.2 Filip Miklavec

Filip Miklavec se je rodil leta 1863 v Zgornji Orlici. Bil je pisatelj. Že v mladih letih so ga zanimali slovanski jeziki, sploh češčina. Delal je na kmetiji, ki so jo imeli doma, zato se je zanimal za vprašanja povezana s kmetovanjem. Svoje članke o kmetovanju je tudi objavljali. Pisal je tudi pesmi, narodne uganke, in povesti s socialnim ozadjem, ki jih je objavljali v različnih revijah ([Slovenski biografski leksikon](#)).

4.3.3 Ignacij Žitnik

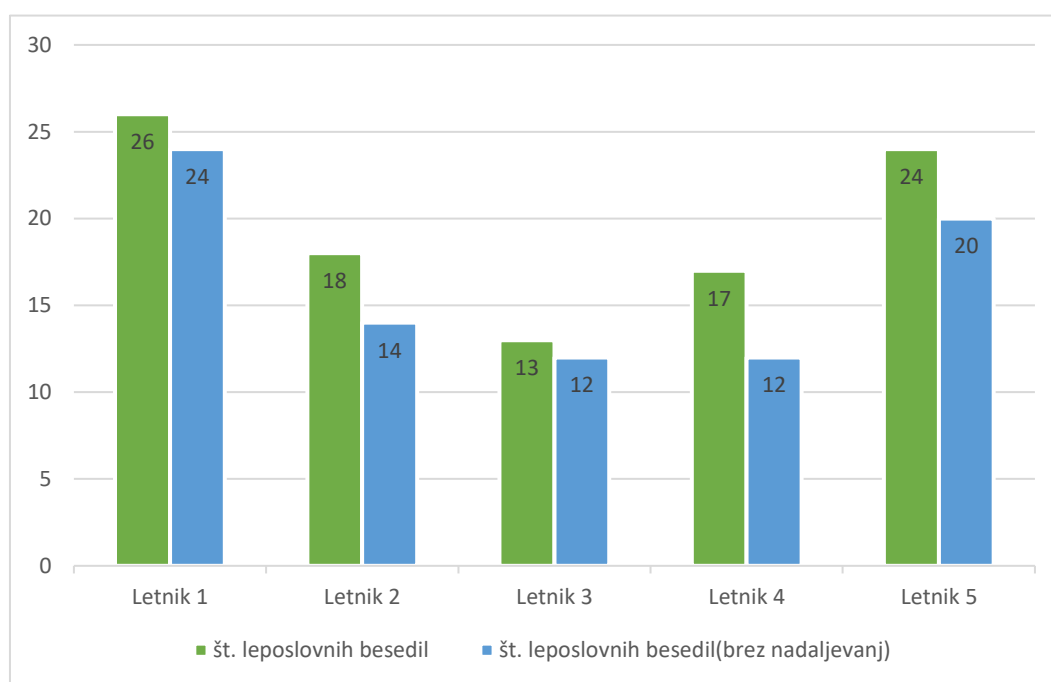
Ignacij Žitnik je bil duhovnik, časnikar in politik, ki se je rodil leta 1857 na Fužini pri Zagradcu. Izobrazil se je za duhovnika, vmes pa je bil tudi pri vojaki. Njegovo zanimanje za časnikarstvo se je začelo zgodaj. Leta 1887 je postal urednik *Slovenca* in pisal članke o socialnih, gospodarskih in kulturnih vprašanjih. Bil je član Slovenske ljudske stranke in je podpiral Janeza Evangelista Kreka. Kot politik je bil izvoljen v kranjski in dunajski deželni zbor, kjer je deloval v več odborih, zavzemal pa se je predvsem za pravice Slovencev ([Slovenski biografski leksikon](#)).

4.3.4 Fran Jaklič

Pisatelj, učitelj in gospodarski organizator Fran Jaklič se je rodil leta 1868 v Podgorici (Dobropolje). Pri sedmih letih sta mu umrla mama in oče, zato so zanj skrbeli sorodniki. Najprej je obiskoval osnovno šolo v Vidmu, nato se je šolal v Ljubljani. Že v gimnazijskih letih je objavil svoje literarno delo v časopisu *Dom in svet*. Nekaj časa je delal kot učitelj, nato pa je ob pomoči Janeza Evangelista Kreka ustanovil prvo vaško posojilnico na Slovenskem. Zavzemal se je za krščanske in narodne vrednote. Leta 1900 je postal najprej deželni, nato tudi državni poslanec v okviru Slovenske ljudske stranke in opravljal to funkcijo do konca prve svetovne vojne. Ob koncu vojne je podpiral združitev južnih Slovanov v avtonomno enoto v okviru Avstro-Ogrske monarhije. Pisal je kmečke in zgodovinske povesti. Objavljali je v časopisih *Edinost*, *Slovenski narod*, *Rodoljub*, *Slovenec*, *Mohorjeva družba* in *Ljubljanski zvon*. Umrl je leta 1937 v Ljubljani ([Slovenski biografski leksikon](#)).

4.4 Leposlovje glede na nadaljevanja

Objavljenih leposlovnih del z nadaljevanji je skupno 17, nekatera imajo le po eno nadaljevanje, druga več. V prvem letniku se pojavita dve leposlovni deli z nadaljevanji, v drugem letniku štiri dela, v tretjem le eno, v četrtem šest in v zadnjem štiri. Leposlovno delo z naslovom *Pismo z Dunaja*, ki se pojavi v zadnji številki četrtega letnika, se nadaljuje z zakasnitvijo v prvo številko petega letnika. Nadaljevanje sem štela pod četrti letnik, kjer se začne. Najdaljše besedilo z največ nadaljevanji je objavljeno v četrtem letniku z naslovom *Trije polovičarji*, ima 15 nadaljevanj. Največ del v enem kosu je bilo objavljenih v prvem letniku, najmanj pa v tretjem letniku *Glasnika*. Največ besedil z nadaljevanji je bilo objavljenih v zadnjem letniku, najmanj pa v tretjem, kjer je bilo samo eno.

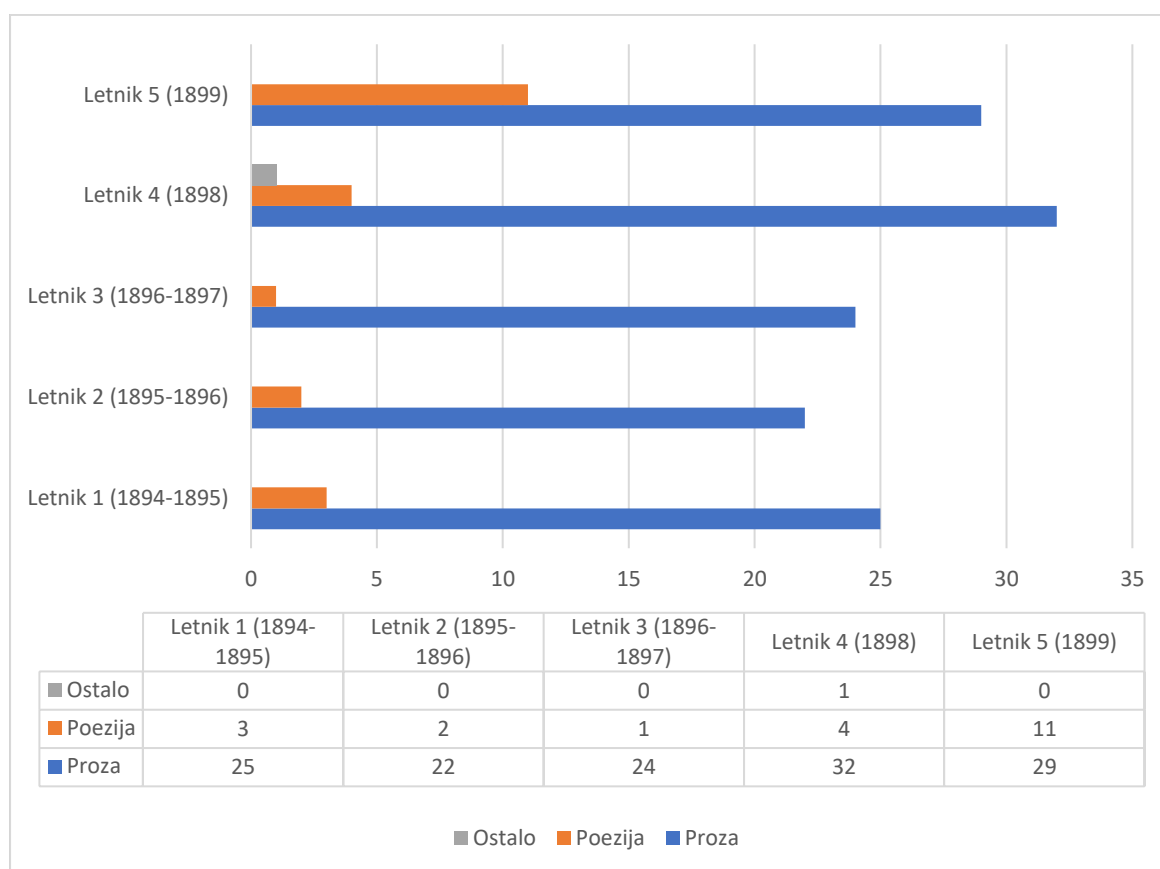

Graf 3: Število objavljenih leposlovnih besedil glede na posamezen letnik

4.5 Zvrstnost in zvrstne oznake

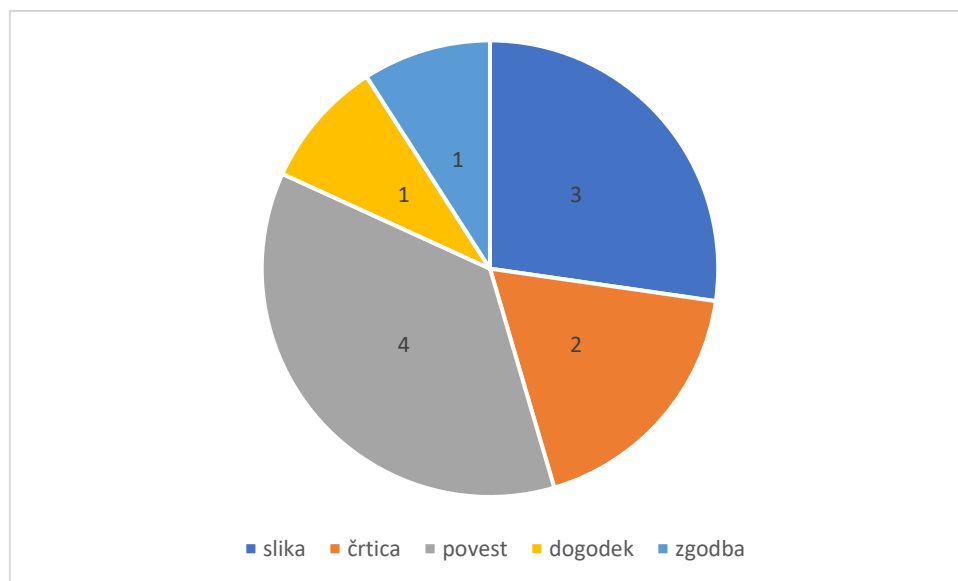
V eni izmed številčk se med drugim pojavi tudi kritika *Delavec in leposlovje*. V spodnjem grafu je prikazano število del glede na zvrstnost v posameznih letnikih. Največ proznih besedil je

bilo objavljenih v četrtem letniku (32), najmanj v drugem (22). Največ poezije je bilo objavljene v zadnjem letniku (11), najmanj pa v drugem letniku, kjer je bila objavljena le ena pesem.

Graf 4: Število besedil glede na zvrstnost

Pri analiziranih oznakah zvrstnosti sem dobila iz grafa vidimo, da ima oznako samo 9 besedil, brez upoštevanih nadaljevanj. V analizo sem štela tudi tri besedila, kjer se zvrstna oznaka pojavi v naslovu (*Črtice iz delavske higijene*, *Palčkova povest* in *Sličica iz naše dobe*). Pod sliko sem prištela tudi vrstno oznako sličica. Iz spodnjega grafa je razvidno, da med besedili, ki imajo vrstno oznako, prevladuje povest, s katero so bila podnaslovljena 4 dela, najmanj pa je bilo del (le po eno) z vrstno oznako zgodba in dogodek.

Graf 5: Vrstne oznake in število del

5 Glasilo *Novi čas*

Prva številka glasila *Novi čas* je izšla v Ljubljani 3. januarja 1921 s podnaslovom *Delavski list*. Združeval je predvsem delavce s krščanskosocialnimi političnimi nazori. Zavzemal se je za to, da bi se Kraljevina, Hrvatov in Slovencev preobrazila v republiko, v kateri bi Slovenci imeli več avtonomije. Zagovarjal je radikalna krščanskosocialistična stališča, predvsem v odnosu do delavske problematike. V prvi številki *Novega časa* je uvod, ki nakazuje namen glasila.

»Na čegavo stran stopi Jugoslavija? Zibelka Jugoslavije je tekla v Sloveniji. V Sloveniji se bo odločila tudi njena bodočnost. Misel delavskega voditelja jo je rodila. Videl je, da drugače ni rešitve za zatirano ljudstvo. Kam se bo osvobojeno, dozdej zatirano ljudstvo nagnilo? Voditelj je stal čvrsto v taboru dobrih. Osvobojeno ljudstvo, njegovo zapuščino je sicer za hip zagrnil sistem zlega; trajna usoda tega ljudstva zavisi odtod, ali se nagne v Kristov ali Antikristov tabor. Kam se nagne? Da se nagne v tabor dobrih je naloga novega časa. Čas je prišel, da se tudi ljudstvo razdeli, kakor se je te dve leti inteligenca: brat od brata, oče od sina, delavec od sodelavca in se s tem zgradi državo socialne sreče ali pa državo socialnega gorja. Novi čas, tvoja naloga je, da popelješ delavsko ljudstvo v njegovo bodočnost.« (Novi čas 1921: 1)

Novi čas je izhajal vsak delavnik popoldne, njegovi uredniki so bili Anton Marinček, France Kremžar in Jože Rutar. Sprva ga je podpirala Slovenska ljudska stranka, saj je glasilo v zaostrenih socialnih razmerah predstavljalo v tistih letih močan glas levo usmerjenega krščanskega delavstva, ki bi lahko ustanovilo svojo politično stranko in tako konkuriralo. Zadnja številka *Novega časa* je izšla 5. avgusta 1922. Potem se je Slovenska ljudska stranka že toliko uveljavila na politični sceni, da je ustanovitev morebitne krščanskosocialistične stranke ni več ogrožala. Prav tako so republikanske težnje in radikalne delavske zahteve postale nezaželjene, zato je stranka časopis nehala podpirati. (Wikipedija).

Uredništvo in upravništvo glasila *Novi čas* se je nahajalo na Kopitarjevi ulici številka 6 v Ljubljani. Glasilo je izdajal Konzorcij *Novega časa*, tiskala pa ga je Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Cena *Novega časa* je od začetka znašala za celo leto 144 kron, za pol leta 72 kron, za četrt leta 36 kron, za en mesec pa 12 kron, za Ljubljano 10 kron. Za posamezno številko so morali naročniki odšteti 60 vinarjev. 15. aprila 1921, v 84 številki, se je cena posamezne številke podražila. Do konca izhajanja prvega letnika je posamezna številka stala 80 vinarjev. Leta 1922 ob izhajanju drugega letnika *Novega časa* so se ponovno spremenile cene. Cena za celo leto je znašala 240 kron, za pol leta 120 kron, za četrt leta 40 kron, za en mesec pa 20 kron. Posamična številka je stala 1,40 kron, v upravi pa jo je posameznik dobil za 18 kron. 4. maja 1922 se v 101 številki spremeni valuta, ki vpliva na vse naslednje številke. Naročnina za celo leto je znašala 90 dinarjev, za pol leta 45 dinarjev, za četrt leta 22,50 dinarjev, za en mesec pa 7,50 dinarjev. Posamezna številka je stala 50 par, v upravi pa se jo je dobilo po ceni 7 dinarjev.

5.1 France Kremžar

Časnikar in politik France Kremžar se je rodil 4. decembra 1883 v kraju Cerovica. Osnovno šolo je obiskoval v Šmartnem, gimnazijo v Ljubljani, nato pa odšel na Dunaj študirat pravo, ki ga ni dokončal zaradi pomanjkanja denarja. Po opustitvi prava je začel sodelovati s časopisi. Najprej je kot urednik delal pri časopisu *Slovenec*, pozneje še pri *Gorici* in *Primorskem listu*. Leta 1909 je postal urednik glasila krščanskih socialistov *Novi čas*. Leta 1923 je bil do ukinitve parlamenta poslanec v Kraljevini Slovencev Hrvatov in Srbov. Kot urednik *Slovenca* je delal do leta 1943, nato je nadaljeval pri časopisu *Domoljub*. V gimnazijskih letih se je srečal z Janezom Evangelistom Krekom in postal zagovornik katoliškega radikalizma in krščanskega socializma. Po drugi svetovni vojni je nekaj časa preživel na avstrijskem Koroškem, leta 1949 pa je odšel v Argentino in tam sodeloval pri slovenskih časopisih. Umrli je 26. junija 1954 v Buenos Airesu v Argentini ([Slovenski biografski leksikon](#)).

5.2 Oblika in značaj glasila

Novi čas je izhajal med letoma 1921 in 1922. V prvem letniku je izšlo 295 števil, v drugem letniku pa 168. Večinoma so bili članki in rubrike objavljeni na dveh straneh, včasih na štirih.

Od vseh 463 števil, ki so izšle v dveh letih izhajanja glasila, izšlo največ števil na dveh straneh, nekajkrat na štirih, enkrat samkrat tudi na osmih straneh. Večinoma, kadar je *Novi čas* izšel na štirih straneh, je bilo to zaradi daljših rubrik, posebnih dogodkov ali zaradi daljših oglasov.

Oblika glasila *Novi čas* je skozi dve leti izhajanja ostala enaka. Na naslovnici je bil vedno napisan naslov *Novi čas*. Podnaslov se je v drugem letniku izhajanja spremenil iz *Delavski list* v *Glasilo krščanskega delavskega ljudstva*. Poleg naslova in podnaslova so bili napisani še datum, podatki o ceni naročnine, o sedežu glasila in času izhajanja.

Slika 7: Naslovnica prvega letnika (1. 1921, št. 1)

Slika 8: Naslovnica drugega letnika (2. 1922, št. 1)

Rubrike so bile tako kot v glasilu *Glasnik* stalne, včasih je bila kakšna dodana, včasih kakšna izpuščena. Leposlovje se je navadno pojavljalo na koncu druge strani, včasih tudi na obeh straneh ob koncu, od ostalih rubrik ločeno z dvojno črto. Rubrika ni bila poimenovana, ko so napovedovali, kaj bo izšlo, so jo poimenovali listek ali podlistek. Podlistek je bil napovedan kar v šestih številkah, preden je začel izhajati.

Tunel.

40

Roman. Spisal Bernhard Kellermann. — Poslovenil Peter Mlakar.

Pri vsakem še tako neznalednem gibu je Allan poizkušal uporabiti čim manj moči, denarja in časa. Izvedel je do malenkostnih podrobnosti delitev dela, tako je posameznik leto za letom vršil isto delo, dokler ga ni opravljal sam od sebe in vedno hitreje. Imel je špeciialiste, ki so vežbali in vadili kolone, da so dosegale rekorde (in pr. razkladanje vagona) in le rekorde je zahleval kol normalne uspehe. Izgubljena sekunda se ni nikoli več dohitela, nikoli več, ter veljala celo premoženje na času in denarju. Ako je mož pri minuli zapravlil samo eno sekundo, je to zneslo pri vojski 180.000 mož, od katerih jih je 60.000 neprestano delalo, samo en dan 24.000 delovnih ur! Od leta do leta je Allan mogel delovne uspehe povečati za pet odstotkov. In kljub vsemu temu je šlo prepočas!

Vrtališče mu je delalo prav posebno velike skrbi. Cisto nemogoče je bilo pognati v pelsto zadnjih melrov več ljudi, če ni hotel, da si oderejo drug drugemu kolena. Poizkusil je z različnim razstreljivom, dokler ni našel nekega sredstva — »tunel 8« — ki je raztrgalo hrib v precej enakomerne, lahko odpravljlive kose. Ure in ure je poslušal predavanja svojih inženirjev; ne da bi se kdaj utrudil, je pretresal njihove predloge, preizkušal in poizkušal.

Nepričakovano, kakor bi se bil dvignil iz morja, se je pojavil na Bermudi. Schlosser je odlelel. Poslal ga je v konstrukcijske pisarne v Mac City. Mlad, jedva tridesetleten Anglež, John Farbey po imenu, je zavzel njegovo mesto. Allan je sklical inženirje, ki jim je že sedanji delovni tempo jemal sapo, ter jim izjavil, da bi morali svoje delo za četrtino pospešiti. Moralit! Kajli on,

Allan, mora držati svoj rok. Kako to dosežejo, je njihova stvar...

Nepričakovano se je prikazal na Azorih. Posrečilo se mu je za to gradišče pridobiti nekega Nemca Mihaela Müllerja, ki je nekaj let vodil vrtanje tunela v Kanalu. Müller je tehtal dva sloa petdeset funtov ter so ga splošno poznali pod imenom »debeli Müller«. Pri svojih ljudeh je bil priljubljen — deloma je zaradi svoje debelosti, ki je nagibala k smešnosti — in neumoren delavec! Müller je lačias prodiral s svojim rovom celo hitreje nego Allan in Harriman v New Verseyu. Müllerja, večno smehljajočo in hropečo kopo masli, je sreča naravnost preganjala. Njegovo gradišče je bilo geološko najbolj interesantno in produktivno ter dovoljno dokazovalo, da so bili li deli oceana v prejšnjih dobah suhi. Zadel je bil na mogočne kalijeve skladi in železne rude. Pittsburg-Smelting and Refining Company, ki je svojčas pridobila plavžno pravico do vseh izkopnin, se je imela zahvaliti njegovi sreči, če so njeni papirji poskočili za 60 odstotkov. Izvzoz je ni veljal niti cenla, njeni inženirji so samo zaznamovali vagona, ki so se odpeli. In dan na dan, uro na uro je trepetala v razburjenju, da ji padejo v naročje nezasišani zakladi. Zadnje mesece je bil Müller zadel na premogovno pelmetersko žilo, »krasen premog«, kakor je dejal. To pa še ni bilo vse. Žila je držala kakor preračunjeno vstrie z rovo vo osjo ter ni imela konca. Müller je drvel skozi hrib. Njegova edina sovražnica, zagrizena sovražnica, je bila voda. Rovi so mu ležali že osemsto melrov pod morskim dnom in so vendar plavalj v vodi. Müller je postavil baterijo mamutskih sesalk na vrlavke, ki so neprestano poliskale cel velelok uzamane brozge v morje.

Allan se je pojavil v Finislerri in Biscayi ter izjavil lu kakor na Bermudi, da mora svoj rok držati ter da

zahleva, naj se delo pospeši. Odžagal je načelnika francoskega gradišča, monsieur Gaillarda, belolasega, elegantnega Francoza z velikimi zmožnostmi, ter ga nadomestil z nekim Američanom, Štefanom Olin-Mühlenbergom, ne da bi se zmenil za vpije v francoskem časopisu.

Kakor bi bil zrastle iz zemlje, se je Allan pojavil v posameznih elektrarnah; in njegovemu pogledu ni nič ušlo, najmanjša malenkost ne. Inženirji so si globoko oddahnil, ko je spel odšel in so še ohranili svojo pamet.

Allan se je pojavil v Parizu in časopisi so prinesli cele stolpce člankov o njem in zlaganih intervjuov. Čez osem dni se je razvedelo, da je neka francoska družba dobila koncesijo za grajenje brzovozne železnice Pariz-Biscaya, da bodo lunelski vlaki lahko vozili naravnost do Pariza. Istčasno so poplavlili vsa večja evropska mesta plakati, ki so predočevali Hobbyjevo čarobno mesto: lunelsko poslajo »Azora«. Hobbyjevo bajno meslo je povzročilo podobno neverno majanje z glavami, slično navdušenje na drugi strani kakor svojčas čarobno mesto v Ameriki. Hobby je spel razmahnil svojo domišljijo. Posebno začudenje pa je rodila risba v kolu velikanskega plakata, ki je kazala prvotni in bodoči obseg ozemlja. Sindikal je bil nakupil pas zemlje na oloku San Jorgo, nekoliko malih školjev in skupino peščenih kleči. Cez nekoliko let pa bi se ozemlje počelvorilo. Školji so se vezali z velikanskimi, širokimi nasipi, peščene kleči polapljale v glavni kompleks. Prvi hip ni nihče pomislil, da bo Allan na tem mestu pogreznul v morje širihisoč kubičnih kilometrov kamena (in še več, če bi hotel) ter prav lahko ustvaril ta čudovilo vzobličen olok...

(Dolje.)

Slika 9: Leposlovje pod dvojno črto (2. 1922, št. 102)

Slika 10: Eden od napovednikov o izhajanju Listka (1. 1921. št. 10)

Na začetku oglasov na zadnji strani ni bilo. Čez čas, ko se je *Novi čas* razširil, so se na zadnji strani začeli pojavljati tudi oglasi. Poleg oglasov so bile objavljene še nekatere rubrike, zato oglasi niso zasedali celotne strani.

Kdor ne veruje, naj se prepriča, da je

ZLATOROG-MILO

po svoji kakovosti izdatno in v pralni zmožnosti nedosegljivo.

Glavno zastopstvo prve mariborske tovarne mila, prej C. Bros v Mariboru, za Kranjsko: R. Sunc in drug, Ljubljana, Gosposvetska cesta 7.

GOSPODARSKA ZVEZA

LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 29.

Prvovrstno češko letno

blago za moške in ženske obleke

po izredno nizkih cenah.

Perilno blago v vseh vrstah na za'ogi.

Na debelo! Na drobno!

Edini slovenski zavarovalni zavod

Ozajemna zavarovalnica

v Ljubljani ☉ Dunajska cesta šte. 17.

Sprejema v svojem življenskem oddelku:

Življenska zavarovanja v vseh kombi-
nacijah. • Najugodnejši pogoji za otroške
doto in pogrebne stroške.

Zahtevajte cenike! Posredovalci se sprejemajo

Jugoslovanski kreditni zavod r. z. z o. z.

Marijin trg šte. 8.

v Ljubljani.

Wolfova ulica šte. 1.

Podružnica v MURSKI SOBOTI in DOLNJI LENDAVL

Poštni čekovni račun šte. 11.333. Telefon šte. 54. Brzojavni naslov: Jugoslovanski kredit Ljubljana.

SPREJEMA hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje po

Hranilne vloge se izplačujejo brez odpovedi.

4 1/2 %

Hranilne vloge z odgovornim računom se obrestujejo po dogovoru.

čistih brez odbitka. Izvenljubljski vlagatelji dobe poštne položnice.

Denarni promet v lanskem letu: 128.000.000 K. Jamstvena glavnica 2 in pol milijona kron.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta. — Daje posojila na vknjižbo, poroštvo, vrednostne papirje in na blago ležeče v javnih skladiščih.

Trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji. Zavod je neposredno pod državnim nadzorstvom.

Slika 11: Oglasi na koncu (1. 1921, št. 97)

Leto 1921

Leta 1921 je izšel prvi letnik glasila *Novi čas* z 295 številkami. Navadno je glasnik izhajal na dveh straneh, šestindvajsetkrat je izšel na štirih straneh. Številka 290 je izšla na osmih straneh,

in sicer zaradi povečanega obsega leposlovja v času božičnih praznikov. V prvem letniku je izšlo 30 leposlovnih del, od tega 6 pesmi. Kar nekaj je bilo leposlovnih del z nadaljevanji, to so: *Poslednji dnevi v Pompejih*, *Nevarna snubitev*, *Po obsodbi ...*, *Črtica iz življenja ameriških kapitalistov*, *Skopuh*, *Mož z vijoličastim pajčolanom*.

Rubrike so bile bolj ali manj stalne, to so bile: Katoliški obzornik, Politični dogodki, Dnevni dogodki, Naša društva, Ljubljanski dogodki, Gospodarstvo, Kultura, Socialni vestnik, Raznoterosti in Iz organizacij. Poleg stalnih rubrik so se pojavljali še članki o aktualnih dogodkih in problemih.

Leto 1922

Leta 1922 izide še drugi in tudi zadnji letnika glasila *Novi čas* s 168 številkami. Tudi v drugem letniku je *Novi čas* izhajal na dveh straneh, dvajsetkrat pa je izšel na štirih straneh. V tem letu so izšla štiri leposlovna dela z veliko nadaljevanji in nobeno pesniško ali dramsko besedilo.

6 Bibliografija leposlovnih besedil

6.1 1921

Proza

- Edward Bulwer: Poslednji dnevi v Pompejih. Letnik 1, št. 19–37, 39–43, 45–49, 51–55, 57–61, 63–66, 68–71, 73–76, 78–82, 84–88, 90–94, 96–105, 107–110, 112–115, 117–121, 123–127, 129–131, 133, 135–139, 141–143, 145–149, 151–154, 156–166, 168–171.
- Bjørnstjerne Bjørnson (prevod Josip Kremen): Oče. Letnik 1, št. 172.
- Bjørnstjerne Bjørnson (prevod Josip Kremen): Nevarna snubitev. Letnik 1, št. 173, 174.
- Bjørnstjerne Bjørnson (prevod Josip Kremen): Orlovo gnezdo. Letnik 1, št. 175.
- Bjørnstjerne Bjørnson (prevod Josip Kremen): Zvestoba. Letnik 1, št. 176.
- Grigorij Geršuni (prevod Janko Traven): v Petrograd. Letnik 1, št. 178.
- Grigorij Geršuni (prevod Janko Traven): Po obsodbi ... Letnik 1, št. 180, 181, 184, 185.
- Joža Likovič: umrlema prijatelju in poetu – socialcu Joži Pibru! Letnik 1, št. 183.
- Janko Traven: Joža Piber. Letnik 1, št. 183.
- Joža Likovič: Ena izmed tisočerih. Letnik 1, št. 187.
- Pismo o večnosti – Jožetu Pibru ob sedmini. Letnik 1, št. 190.
- Anonimno (prevedel J. D.): Stara ključavnica. Letnik 1, št. 192.
- Anonimno: Črtica iz življenja ameriških kapitalistov. Letnik 1, št. 203–205, 208, 210.
- Henri Conscience (prevedel M. J.): Skopuh. Letnik 1, št. 214–218, 220–224, 226–230, 232–236, 238, 240–242, 244–247, 249–253, 255–259, 262–265, 267, 268.
- Tranquille Chevreau (prevedel M. J.) : Mož z vijoličastim pajčolanom. Letnik 1, št. 269–271, 273–276, 278.
- Arkadij Averčenko (prevedel J. T.): Luoje. Letnik 1, št. 284.
- Rad. Peterlin-Petruška: Božični zvonovi. Letnik 1, št. 290.
- N. Velikonja: Stric Urh. Letnik 1, št. 290.
- Alojzij Remec : Na ulici (božična malenkost). Letnik 1, št. 290.
- Janez Okorn: Božič slepega Amerikanca. Letnik 1, št. 290.
- Fed. Mih. Dostojevski (prevedel J. T.): Deček pri božičnem drevesu. Letnik 1, št. 290.
- J. Okorn: Delavčeva molitev. Letnik 1, št. 290.

- M. Jokai (prevedel Tugomir Zlatopoljski): Spominjajte se revežev. Letnik 1, št. 290.
- N. Velikonja: Peter Kordež (moderna legenda). Letnik 1, št. 290.

Poezija

- J. P.: Vsem revnim, ubogim ... Letnik 1, št. 69.
- Jože Piber: Majska pesem. Letnik 1, št. 97.
- Jos. Pogačnik: Brusc. Letnik 1, št. 97.
- Silvin Sardenko: Delavčev Betlehem. Letnik 1, št. 290.
- Rad. Peterlin-Petruška: Kolednica siromakov. Letnik 1, št. 290.
- J. Piber: V noči rojstva velike Pravice. Letnik 1, št. 290.

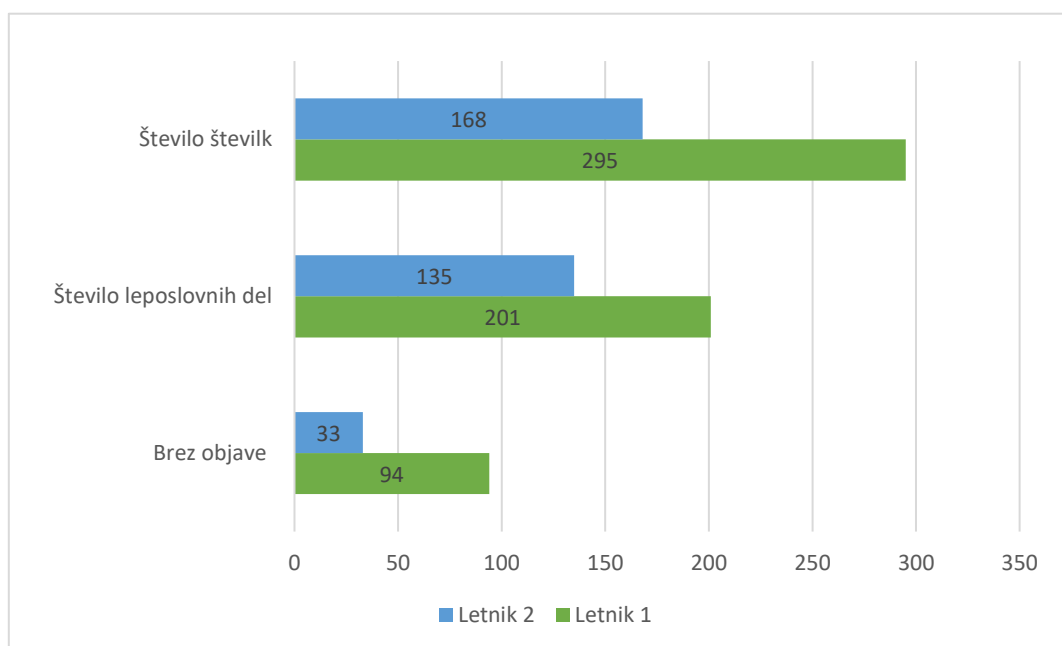
6.2 1922

Proza

- Anonimno (prevedel M. R.): Bratova tajnost (povest iz irske zgodovine). Letnik 2, št. 7–17, 19–41.
- A. P. Čehov : Preveč ga je ... Letnik 2, št. 59, 60.
- Bernhard Kellermann (prevedel Peter Mlakar = Narte Velikonja): Tunel (roman). Letnik 2, št. 62–135, 137–141, 143, 145–151, 153–158, 160–166.
- Václav Kosmák (prevedel Tugomer Zlatopoljski): Aleluja. Letnik 2, št. 87.

7 Leposlovje v *Novem času* v letih 1921–1922

7.1 Količina leposlovnih besedil

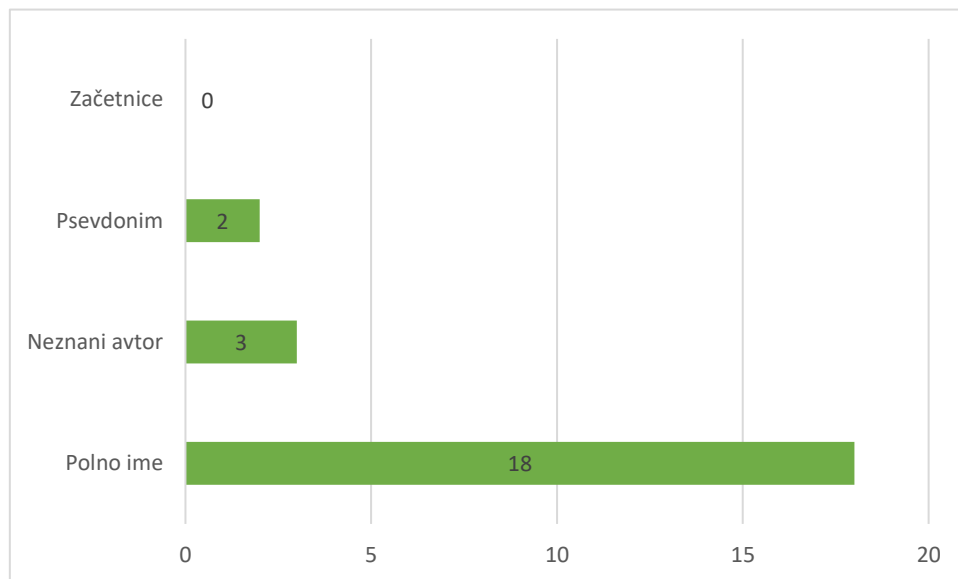

Graf 6: Število leposlovnih del glede na število številk v posameznem letniku

Iz *Grafa 8* je razvidno, da je v prvem letniku glasila *Novi čas* izšlo 295 števil, od tega je bilo v 201 številkah objavljeno leposlovno delo, v 94 številkah pa ne. V drugem letniku je izšlo malo manj števil (168) zaradi ukinitve glasila. V tem letniku je leposlovje objavljeno v 135 številkah, v 33 številkah ga ni bilo. Vzorca, kdaj leposlovje ni izhajalo, ni.

7.2 Avtorji

7.2.1 Glede na način podpisovanja pod leposlovje

Graf 7: Način podpisovanja pod leposlovje v vseh letnikih glasila Novi čas

Graf 9 prikazuje načine podpisovanja pod leposlovje. Vidimo lahko, da se je največ avtorjev podpisalo s svojim polnim in pravim imenom, trije avtorji se niso podpisali, nihče pa se ni podpisal le z začetnicama. Dva avtorja sta bila podpisana s psevdonimom, to sta bila Silvin Sardenko, za njim se skriva slovenski duhovnik, pesnik, pisatelj, dramatik in urednik Alojzij Merhar, drugi pa je Tranquille Chevreau (v prevodu mirni kozliček), čigar pravega imena nisem uspela razvozlati.

7.2.2 Prevajalci tujih avtorjev in izvirni avtorji

Prevajalci	Tuji avtor in delo
Narte Velikonja	Bernhard Kellermann: <i>Tunel</i>
Tugomer Zlatopoljski	Václav Kosmák: <i>Aleluja</i> , M. Jokai: <i>Spominjajte se revežev</i>
Josip Kremen	Bjørnstjerne Bjørnson: <i>Oče, Nevarna snubitev, Orlovo gnezdo, Zvestoba</i>
Janko Traven	Grigorij Geršuni: <i>V Petrograd, Po obsodbi ...</i> , Arkadij Averčenko: <i>Luoje</i> , Fjodor Mihajlovič Dostojevski: <i>Deček pri božičnem drevesu</i>
M. J. (morda Mirko Javornik)	Henri Conscience : <i>Skopuh</i> , Tranquille Chevreau : <i>Mož z vijoličastim pajčolanom</i>
M. R.	Anonimno: <i>Bratova tajnost</i>
J. D.	Anonimno: <i>Stara ključavnica</i>

Tabela 3: Prevajalci, dela in naslovi

7.2.3 Bernhard Kellermann

Bernhard Kellermann je bil nemški pisatelj in pesnik, ki se je rodil leta 1879 v Fürthu v Nemčiji. Študiral je na Tehnični univerzi v Münchnu, potem pa še nemško književnost in slikarstvo. Kot pisatelj je že zgodaj postal uspešen, njegovi romani so imeli veliko ponatisov. Pred prvo svetovno vojno je veliko potoval in napisal številna dela. Eden izmed njih je tudi *Tunel* (1913), ki je doživel velik uspeh, saj je bil preveden v 25 jezikov. Glavna tema romana je upor delavcev, ki gradijo predor na dnu Atlantskega oceana, ki bi povezal Severno Ameriko z Evropo. Delavci se uprejo, ker se načrt izjalovi zaradi finančnih razlogov in številnih nesreč, ki se zgodijo med gradnjo. Kellermann je pisal dela, ki so bila kritična do družbe in povezana s takratno sedanostjo. Med prvo svetovno vojno je delal kot dopisnik za Berlinski dnevnik. Leta 1920 je objavil roman *Deveti november*, v katerem je kritiziral ravnanje vojakov in častnikov v odnosu do ljudstva in zaradi obsojanja v času nacizma je za kratek čas prenehal pisati. Njegov roman je bil kasneje prepovedan. Potem je pisal le še novele in kratke zgodbe. Prvič se je pojavil s svojim romanom *Bedak v Glasu naroda* (1915), ki ga je prevedel Janez Trček. Poleg njega so njegova dela prevajali tudi Narte Velikonja, Valter Bohinjec in Branko Žužek. Umrl je leta 1951, pokopan je v Potsdamu ([Wikipedija](#)).

7.2.4 Václav Kosmák

Václav Kosmák je bil češki duhovnik, ki se je rodil leta 1843 v kraju Martínkov. Na željo staršev se je izobrazil za duhovnika. V svojem poklicu je bil uspešen, udeleževal se je tudi kot recitator, pianist in pevec. Ljudje so ga imenovali tudi »ljudski pisatelj«. Napisal je več romanov, večinoma so izhajali v časopisnih podlistkih. Že od svojega devetnajstega leta je pisal pesmi in kratke zgodbe za različne revije in časopise. Uporabljal je psevdonima Besídka in Kukátko. Ker je kot duhovnik pogosto menjal delovna mesta, je spoznal veliko ljudi in njihove zgodbe vključeval v svoje pisanje. V slovenščino je bil preveden leta 1894, njegove *Izbrane spise* je prevedel Andrej Gaberšček, poleg njega sta njegova dela prevajala tudi Jožef Gruden in Tugomer Zlatopoljski. Umrli je leta 1898, pokopan je v Brnu ([Wikipedija](#)).

7.2.5 Mór Jókai

Móric Jókay de Ásva oziroma Mór Jókai se je rodil leta 1825 na Madžarskem. Bil je madžarski pisatelj, dramatik. Ker je odraščal v bogati družini, se je do desetega leta šolal doma, nato v kalvinističnem kolegiju v Pápi, po očetovi smrti pa se izobrazil za odvetnika. Nekaj časa je delal v tem poklicu, vendar ga je bolj veselilo pisanje. Leta 1845 je napisal prvi roman z naslovom *Delovni dnevi*. Kritiki so njegovo delo ocenili kot odlično in okrog Jókaija se je zbral krog mladih madžarskih pisateljev. Njegovi romani so bili zelo priljubljeni po Evropi, zanimiva podrobnost iz njegove biografije je, da jih je rada brala tudi angleška kraljica Viktorija. Politično je bil označen za zmernega liberalista. Ko je izbruhnila revolucija 1848, je podpiral madžarsko avtonomijo, nekaj časa je živel v izgnanstvu. Po vzpostavitvi Avstro-Ogrske je deloval kot politik. Prvič se je njegova proza pojavila v časniku *Novi čas*, kjer je delo prevedel Tugomer Zlatopoljski. Poleg njega so ga prevajali Judita Trajber, Štefan Sedonja, Jože Hradil in Vlado Peteršič. Umrli je leta 1904 v Budimpešti ([Wikipedija](#)).

7.2.6 Bjørnstjerne Bjørnson

Bjørnstjerne Bjørnson se je rodil leta 1832 na Norveškem. Bil je pisatelj in pesnik. Otroštvo je preživel na kmetiji, kjer je že pri enajstih letih začel pisati prvi verze. Leta 1852 se je vpisal na Univerzo v Oslu, potem pa postal novinar in pisal kritike dram. Pisal je kmečke zgodbe in želel ustvariti »novo sago v luči kmečkega človeka«. Čez pet let je bil imenovan za ravnatelja gledališča v Bergnu. Pisal je predvsem drame in romane s socialno tematiko. Leta 1903 je dobil

Nobelovo nagrado. Politično je bil Bjørnsen pripadnik norveškega levega gibanja. Njegova dela so bila prevedena v slovenščino in objavljena v *Kmetijskih in rokodelskih novicah* leta 1900, prevajal je Radivoj Peterlin-Petruška. Njegovi prevajalci so bili tudi Janko Moder, Ante Fr. Brvar in Josip Kremen. Umrl je leta 1910 v Parizu, kasneje pa so njegove ostanke pripeljali na Norveško ([Wikipedija](#)).

7.2.7 Grigorij Geršuni

Grigorij Geršuni se je rodil leta 1870 v današnji Litvi (Kaunas). Bil je Rus in član socialno-revolucionarne stranke. Pri petnajstih letih je delal kot lekarniški vajenec pri svojem stricu in potoval po Rusiji. Po končanem uvažanju je študiral farmacijo na univerzi v Kijevu. Ko je dokončal študij, je odprl svoj laboratorij. Udejstvoval se je tudi v politiki, bil je socialist ustanovil je Delavsko stranko, ki se je zavzemala za politično osvoboditev Rusije. Zaradi teh idej je bil aretiran, po izpustitvi pa se je pridružil drugim revolucionarjem. Kasneje je ustanovil tudi Bojno organizacijo (teroristična organizacija znotraj socialnorevolucionalne stranke), ki je izvedla atentat na notranjega ministra in guvernerja. V Kijevu je bil aretiran in naprej obsojen na smrt, nato na dosmrtno kazen, vendar je uspel pobegniti na Kitajsko. Iz Kitajske je potoval na Japonsko in v ZDA, kjer je javno nastopal in zagovarjal svoje prepričanje. Umrl je v Švici leta 1908. O svoji aretaciji, sodnem procesu in služenjem kazni je napisal spomine, izšli so posmrtno v Franciji ([Wikipedija](#)). Njegova dela je prevedel Janko Traven in jih objavil časniku *Novi čas*, drugih zabeleženih prevodov ni.

7.2.8 Arkadij Averčenko

Arkadij Averčenko se je rodil leta 1881 v Sevastopolu, v Rusiji. Bil je dramatik in satirik. V mladih letih je opravljal pisarniška dela, nato pa se je posvetil pisanju zgodb. Objavljal jih je v različnih revijah in časopisih. Leta 1908 je postal tajnik satirične revije *Satirikon*, kasneje njen urednik. V reviji je objavljал svoje humoristične zgodbe in satirične spise, ki jih lahko označimo za liberalne. Po oktobrski revoluciji so revijo *Satirikon* ukinili, njeni ustvarjalci pa so padli v nemilost nove oblasti. Ko je bil Sevastopol zavzet je Averčenko uspelo zbežati v Istanbul. Bival je po različnih mestih v Evropi, med drugim tudi v Parizu, kjer je izdajal protirevolucionarni humoristični časnik *Bič*, nato pa se ustalil v Pragi, kjer je še vedno pisal satirične zgodbe, do

svoje smrti leta 1925 ([Wikipedija](#)). Njegov prvi prevod je bil objavljen leta 1921 v *Novem času*. Prevajal ga je Janko Traven, pozneje tudi Rado Pregarc.

7.2.9 Fjodor Mihajlovič Dostojevski

Fjodor Mihajlovič Dostojevski se je rodil leta 1821 v Moskvi, v Rusiji. Odraščal je v plemiški družini, kjer je bila izobrazba zelo pomembna. Najprej se je šolal pri svoji materi, ki je poučevala francoščino, nato v internatu Leontija Ivanoviča Čermaka. Po materini smrti se je vpisal univerzo. Poleg študija ga je zanimala literatura, navdušil se je za idejo krščanskega socializma. Ko je zaključil študij, je nekaj časa opravljal službo poročnika, nato pa se je posvetil pisanju. Prevajal je francosko prozo, objavljala svoja dela v revijah in se pridružil krogu Nikolaja Beketova, ki je bil blizu ideji utopičnega socializma. Leta 1849 je bil Dostojevski zaradi protidržavnih dejavnosti aretiran in sprva obsojen na smrtno kazen. Pozneje so jo omilili na prisilno delo v zaporu za štiri leta. Ko je odslužil kazen, se je moral pridružiti vojski. Svojih del ni smel objavljati do smrti Nikolaja I. Po njegovi smrti je bil tisk bolj svoboden in je spet lahko objavljala. Dostojevski se je zavzemal za spremembe, ki bi odpravile fevdalni sistem in razlike med razredi. Njegova vizija je bila utopična, da bi se ustvarila krščanska Rusija, v kateri ne bi bilo socialnih vprašanj. Dostojevski je umrl leta 1881 v Sankt Peterburgu ([Wikipedija](#)).

7.2.10 Henri Conscience

Henri Conscience se je rodil leta 1812 v Belgiji. Njegov oče je delal v mornarici, odraščal v trgovini z ladijskimi potrebščinami, kjer se je začel zanimati za branje in romance. Ko je bil star sedemnajst let se je vpisal na študij vzgojiteljstva, vendar ga ni končal zaradi belgijske revolucije 1830, v kateri je služil kot vojak. Po vojni je še nekaj časa ostal pri vojaki, nato pa se je odločil vrniti v staro življenje in pisati knjige. Želel je pisati v nizozemščini, vendar je bila takrat francoščina jezik vladajočega razreda. Nekaj pesmi je napisal v francoščini, nato pa se je odločil, da bo pisal v nizozemščini, saj je bil zanj ta jezik bolj »skrivnosten in romantičen«. Pomagal mu je prijatelj, ki ga je predstavil kralju Leopoldu, ta je cenil njegovo delo. Njegov najbolj znan roman ima naslov *Flandrijski lev*, s katerim je Conscience zaslovel. Roman je pisan v nacionalističnem romantičnem duhu 19. stoletja. Do svoje smrti je delal kot oskrbnik belgijskih kraljevih muzejev, umrl je leta 1883 ([Wikipedija](#)). Edino njegovo prevedeno delo je *Skopuh v Novem času* leta 1921.

7.2.11 Janko Traven

Janko Traven se je rodil 12. novembra 1902 v Ljubljani. Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Ljubljani. Nato se je vpisal na višjo trgovsko šolo, ki jo je obiskoval v Berlinu, nekaj let pa tudi na Dunaju. Leta 1932 se je zaposlil pri Zbornici za trgovino, obrt in industrijo in tam delal do leta 1948, ko se je zaposlil v uredništvu *Slovenskega poročevalca*. Od leta 1952 je delal pri upravi Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Poleg poklica gledališkega zgodovinarja in publicista je v glasilu *Novi čas* objavil nekaj prevodov. Umrl je 6. marca 1962 v Ljubljani ([Slovenski biografski leksikon](#)).

7.2.12 Narte Velikonja

Pisatelj in prevajalec Narte Velikonja se je rodil 8. junija 1891 v Otlici. Osnovno šolo je obiskoval v rodnem kraju, gimnazijo pa v Gorici. Po opravljeni osnovni šoli in gimnaziji se je odločil za študij prava na Dunaju. Med vojno je bil nekaj časa v vojski, med nemško okupacijo je sodeloval z domobranstvom. Zaradi tega sodelovanja je bil aretiran, obsojen na smrt in 25. junija 1945 ustreljen. Objavil je nekaj svojih del in prevodov. Objavljal je pod svojim pravim imenom ali pod psevdonimom Peter Mlakar ([Slovenski biografski leksikon](#)).

O Josipu Kremenu in Tugomerju Zlatopoljskem informacij nisem našla, prav tako nisem uspela razvozlati začetnic M. J., M. R. in J. D.

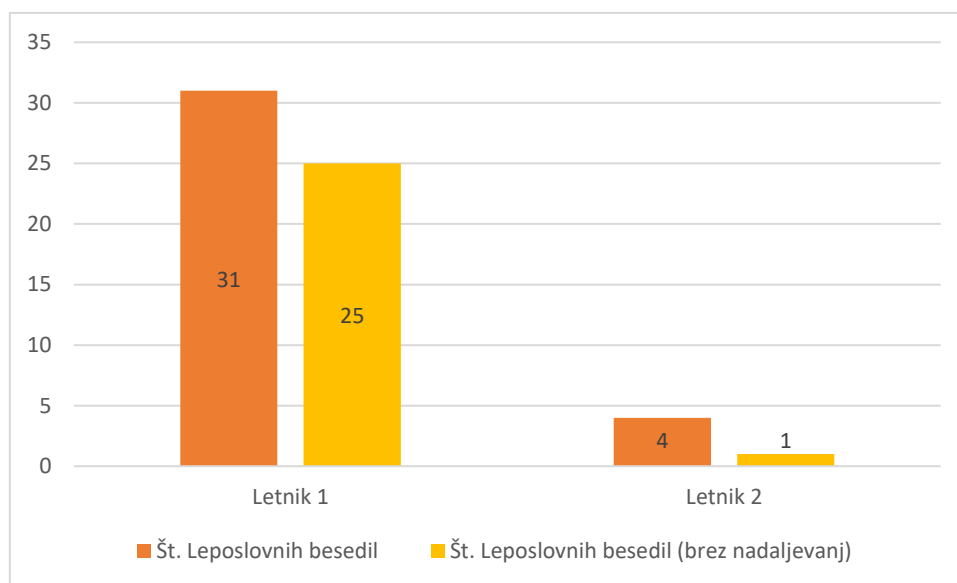
7.2.13 Joža Piber

Pesnik Joža Piber se je rodil leta 1901 v Zalogu pri Postojni. Gimnazijo je končal v Ljubljani, nato pa študiral filozofijo, med tem pa kot urednik pomagal pri časniku *Novi čas*. Svoje pesmi je objavljajal v različnih dijaških revijah, vodil je dijaško društvo Razor in se navduševal nad katoliškim delavskim gibanjem. Umrl je za grižo leta 1921 v Ljubljani.

7.3 Leposlovje glede na nadaljevanja

V vseh številkah *Novega časa* se pojavi kar nekaj leposlovnih besedil, ki imajo nadaljevanja. Pojavi se jih celo več kot tistih brez nadaljevanj. V prvem letniku glasila *Novi čas* se pojavi več besedil kot v drugem letniku, razlika je velika. V prvem letniku je skupno 31 leposlovnih

besedil, brez nadaljevanj jih je 25, besedil z nadaljevanji je torej 6. V drugem letniku se pojavijo le 4 leposlovna besedila, od teh je le eno brez nadaljevanja, ostala tri imajo nadaljevanja. Najdaljše besedilo, ki ima v prvem letniku 127 nadaljevanj, je besedilo angleškega pisatelja Edwarda Bulwerja Lyttona *Poslednji dnevi v Pompejih*, najdaljše besedilo, ki ima v drugem letniku 98 nadaljevanj, je besedilo nemškega pisatelja Bernharda Kellermanna, z naslovom *Tunel*.

Graf 8: Število leposlovnih besedil glede na nadaljevanja

7.4 Zvrstnost in zvrstne oznake

Glede na zvrstnost besedil je v prvem letniku *Novega časa*, ki je izhajal v letu 1921, izšlo 24 proznih besedil in 3 pesmi. V drugem letniku, ki je izhajal leta 1922 pa je izšlo samo 6 proznih besedil in nobena pesem. Dramskih ali drugih besedil ni bilo.

Vrstnih oznak pri leposlovnih besedilih ni veliko. Dvakrat se pojavi roman, vse ostale oznake se pojavijo enkrat. Povest iz irske zgodovine, moderna legenda in črtica, ki se pojavi v naslovu dela (*Črtica iz življenja ameriških kapitalistov*).

8 *Pravica* (1922–1928)

Glasilo *Pravica* je začelo izhajati leta 1922, vendar ta letnik ni digitaliziran. Prva digitalizirana številka leta 1923 je izšla 4. 1. Glasilo je bilo, podobno kot *Glasnik* in *Novi čas*, namenjeno delavcem, razmisleku o njihovih pravicah, razmerah doma in po svetu, o socializmu in veri itd. Temelji na krščansko-socialnih načelih, ki jih je postavil Janez Evangelist Krek. Glasilo se je po koncu izhajanja nadaljevalo pod imenom *Delavska pravica* (1928–1941).

Pravica je izhajala vsak četrtek popoldne, če je bil na ta dan praznik, je izšla en dan prej. Urednik glasila je bil na začetku dr. Andrej Gosar, ki je postal leta 1924 izdajatelj, vlogo odgovornega urednika pa je prevzel Srečko Žumer. Zadnja številka je izšla 24. 5. leta 1928.

Sedež uredništva je imelo glasilo *Pravica* v Ljubljani na Kopitarjevi ulici 6/III. Tiskala ga je Zadržna tiskarna v Ljubljani, inserati, reklamacije in naročnine pa so se pošiljale na upravo Jugoslovanske tiskarne, na naslov Poljanski nasip 2. Leta 1924 se je skupaj z urednikom spremenil tudi kraj uredništva, preselil se je na Stari trg 2/1.

Na začetku izhajanja je naročnina za en mesec stala 4 dinarje, za četrto leta 12 dinarjev, za pol leta 24 dinarjev, posamezna številka pa 1,25 dinarja. Leta 1924 se je posamezna številka pocenila in stala 1 dinar. Dve leti pozneje pa so se vse naročnine podražile. Posamezna številka je stala 1,50 dinarja, za en mesec 5 dinarjev, za četrto leta 15 dinarjev, za pol leta 30 dinarjev, dodana pa je bila še cena za tujino, in sicer 7 dinarjev mesečno.

8.1 Andrej Gosar

Andrej Gosar se je rodil leta 1887 v Logatcu. Gimnazijo in pravni študij je obiskoval v Ljubljani, nato pa na Dunaju doktoriral. Poleg pravnika je bil tudi politik. Bil je poslanec v SLS, nato tudi narodni poslanec. V SLS je bil eden od voditeljev krščanskosocialističnega delavstva. Zavzemal se je za krščansko družbo in avtonomijo Dravske banovine ter bil proti avtoritativnemu korporativizmu. O socialnih vprašanjih je pisal že v *Novem času*, nato tudi v *Pravici*. Izdajal je tudi svojo revijo *Socialna misel*. Od leta 1929 je predaval kot profesor za ekonomijo in sociologijo na Tehniški fakulteti v Ljubljani. Leta 1941 je prenehal sodelovati z SLS in ustanovil

svojo stranko Združeni Slovenci, ki je bila sredinsko usmerjena. Leta 1945 se je bolan vrnil iz Dachaua, kamor je bil interniran. Umrl je leta 1970 v Ljubljani ([Wikipedija](#)).

8.2 Srečko Žumer

Srečko Žumer, politik in sindikalni voditelj, se je rodil leta 1895 v Železnikih. V Kranju je obiskoval nižjo gimnazijo, nato je v tiskarni delal kot stavec, med prvo svetovno vojno se je boril na soški fronti. Od leta 1919 do 1945 je delal kot strojni stavec v Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani. Podpiral je mlajše radikalne krščansko-socialistične intelektualce, saj se s pogledi Slovenske ljudske stranke ni strinjal. Podpiral je tudi Krekovo mladino. Od leta 1945 je delal kot zvezni poslanec, zaradi svojega krščanskega prepričanja, pa je bil pozneje odstranjen iz politike. Po upokojitvi je nekaj časa delal kot strojni stavec pri časopisu *Slovenski poročevalec*. Umrl je leta 1983 v Ljubljani ([Slovenski biografski leksikon](#)).

9 Oblika in značaj glasila

Glasilo *Pravica* je izhajalo 7 let. Drugi in tretji, peti in šesti letnik obsegajo po 52 števil, tretji letnik 53, zadnji pa le 21. Skupno (brez upoštevanja prvega letnika, ki ni digitaliziran) je izšlo 282 števil. Večinoma je glasilo izhajalo na štirih straneh, včasih zaradi daljših rubrik tudi na šestih straneh.

Oblika glasila se glede rubrik in tiska ni spreminjala. Naslovnica s podnaslovom glasilo krščanskega delavskega ljudstva se je spremenila leta 1924, ko je podnaslov dobil secesijsko umetniško noto v 22. številki. Na naslovnici sta poleg napisa *Pravica* tudi nakovalo in ogenj. Tudi položaj naročnine, sedeža in uredništva je pomaknjen pod naslov, za razliko od prejšnje številke, kjer je napisano ob straneh. Takšna naslovnica se je uporabljala do leta 1926, ko se je z novim letnikom znova spremenila v bolj klasično, vendar je obdržala položaj naročnine, sedeža in uredništva pod naslovom.

Slika 12: Naslovnica (2. 1923, št. 1)

Slika 13: Secesijska naslovnica (4. 1925, št. 22)

Slika 14: Naslovnica do konca izhajanja (5. 1926, št. 1)

Na zadnji strani glasila je bilo objavljenih še nekaj rubrik in oglasi.

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani

priporoča svojim ljubljanskim članom:

Nečlanom se ne daje. Kdor želi postati član, naj se prijavi v poslovalnici, ali pa v pisarni Kongresni trg 2. Člani dobe koncem leta 3 % popust, — dobiček, ki ga napravi zadruga je pa last zadruga in v korist vsem članom. Na upanje se ne daje.

Člani iz dežele naj posetijo naše poslovalnice, kadar pridejo v Ljubljano.

- Svojo kuhinjo** na Kongresnem trgu št. 2, kjer dobi vsak član solidno postrežbo, Kosilo: Juha, meso, 2 prikuhi 9 Din., — večerja Din. 6-50.
- Svojo točilnico** ravnotam. Nikogar se ne sili k pijači, članom se pa postreza s ceno in dobro kapljico.
- Svojo manufakturno zalogo** v bivših prostorih Kleinmayer Bambergove trgovine na Kongresnem trgu. Člani naj se prepričajo, da so tu najceneje postreženi z dobrim in trpežnim blagom.
- Poslovalnice:** Dunajska cesta 36 — Zaloška cesta 15 — Celovška cesta 1 in Vič-Glince, kjer dobe vse v gospodinjstvu potrebno blago.

PODRUŽNICE:
Djakovo, Maribor, Sarajevo,
Sombor, Split, Šibenik.

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 10
(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najboljše tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižnice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 100.000.000 Din.

EKSPOZITURA: Bled.

Interesna skupnost:
Gospodarska banka d. d. Novisad.

Račun poštno-tek. urada:
za Slovenijo št. 11.945,
v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

Slika 15: Oglasi na zadnji strani (2. 1923, št. 45)

Podlistek po navadi ni bil naslovljen, pojavljal se je pod dvojno črto na tretji ali četrti strani glasila.

Šivilja.

Pepca je tedaj mislila o revščini in zli usodi in prišla do zaključka, da nesreče ni vedno kriva celota, pač pa največkrat posamezniki sami, da nasilna razdelitev dobrin, ki si jo je malo poprej zaželela kot nekako zdravilno sredstvo zoper obubožanje, mnogim ne bi prišla rešitve.

Doktor Kreuzberger je šel daleč dol na policijski komisariat v okraju Margaretan, dasi je bilo že pozno ponoči in slabo vreme. Uradno se je opravičil in javil, da je umrlo delavcu dete brez poprejšne zdravniške oskrbe in brez znanega vzroka, torej na vsak način v zelo sumljivih razmerah, gotovo pa vsaj radi velike nemarnosti staršev in da radi tega predlaga, da se otrok prepeče iz prenapolnjenega stanovanja v mrtvašnico in raztelesi. Takoj sem zahteval od magistrata bolniške strežnike in odšel z dr. Kreuzbergerjem na mesto revščine in nesreče. Ko smo prišli do stanovanja, smo ga našli odprtega in nudila se nam je ista strašna in grozna slika, ki sem jo pravkar bravcu naslikal. Molče smo opravili svoj posel. Dekleti, ki sta stopili iz svoje sobice, smo prosili, da obvestita jutri starše o našem delu, ker jih dancs ni mogoče zbuditi. Obenem sem ju povabil, da se zgleda naslednjega dne v uradu in povesta na zapisnik vse, kar se je zgodilo. Ko smo odšli, je Pepca Weissova zaprla stanovanje in se umaknila v svojo sobico.

Pozabila je palačo na Ringstrasse z razsvetljenimi okni, s plesno zabavo in z bogatimi prebivalci; mislila je le na pretresljiv dogodek, ki se je pravkar odigral.

Zjutraj sta delavki po težkih sanjah precej zgodaj

zapustili svoje tesno domovje, da odideta na običajno delo.

Ko sta šli skozi sobo, ki se je med tem že ohladila, so vsi še spali izvenširj malo Maričko, ki je stala ob prazni postelji svoje mrtve sestrice in tiho ihtela. Oče je ležal še vedno na tleh, pod glavo je imel blazino, ki mu jo je podložila Marička, mati je ležala oblečena v svoji postelji. S težavo je Pepca zbudila pijano žensko in ji sporočila naša naročila.

Med tem so radi mraza zmrzle umazane luže na cesti in sneg jih je pokril z belo odejo. Pepca je mogla tedaj peš v mesto, kjer je morala še danes, dasi je bila predpustna nedelja, zgotoviti gospodični Emiliji drugo novo toaletto za ples.

Ko se je po dolgi hoji vendar vsedla v dvoriščni sobi prekrasne palače za svojo delavno mizico, je zagledala pred očmi večerašnji lep šopek raztrgan in razcefran in na omari dragoceno pahljajo iz slonove kosti razdrobljeno na kosce. Pa je pristopila hišna in porogljivim nasmehom pripovedovala, da gospodična danes ne bo šla na ples k Brandenburgerjevim, da je prišla včeraj z materjo še pred polnočjo domov, da se je jokala, da je vsa razjarjena šopek pomendrala, pahljajo pa vrgla na mizo, da se je razdrobila, kakor steklo. Vse to pa radi tega, ker je mladi Brandenburger, njen oboževatelj, ponovno plesal z igralko, ki je bila na zabavi, njo samo pa zanemarjal...

»To imam od svojih siromašnih toalet«, da je kričala Emilija proti materi, »to ima človek, če se iz samega skopuštva jemljejo v hišo šivilje iz predmestij, in obleke ne kupujejo pri Francini ali kakih drugih modni tvrdki«. Krepka zaušnica, ki jo je mati prisilila hčeri, je pa menda napravila konec mučnemu prizoru.

Hišna se je še smejala, Pepca pa molčala, ko je vstopila v sobo mlada gospodična. S stisnjenimi ustnicami, z glavo ponosno dvignjeno, s črnimi lasmi, ki so nepočesani v zamotanih kodrih viseli preko čela, je obstala pred Pepco, ki se je ponižno dvignila. Pepci se ni zdelo nič več zavidna.

»Vam ni treba odslej več zame »anherischen« delati«, je nahirnila Emilija Pepco, »jaz nočem v bodoče nositi za drag denar oblek brez okusa in prirojenih po starih vzorcih. Požgite te cape in glejte, da se poberete odtod. Vi ste porabni za krpanje, ne pa za krojenje novih oblek«.

S temi besedami je vrgla prelesto, včeraj še tako občudovano vrhno obleko iz prozorne tkanine, ki je kakor oblaček pokrivala težko svilo, Pepci pred noge in odhitela brez pozdrava.

Opsovana šivilja, ki je prav dobro vedela, da bo gospa drugi dan poslala po njo, je pobrala lahko belo tkanino, izprosila si je od hišne ostanke šopka in drobce pahljaje in je potem zapustila hišo. Počasi domov grede je premišljevala dogodke minule noči v delavčevem stanovanju in v sijajni plesni dvorani.

Iz lepih belih ostankov plesne obleke je sešila domov prišedši ubogi Lenčki mrtvaško oblekco, iz rož, ki jih je razjarjena gospodična pomendrala, je spletla umrlemu dekletcu v mrtvašnici splošne bolnice venček in iz drobcev pahljaje je napravila križ in ga dejala v mrtle ročice mlade trpinke.

Potem pa je prišla k meni in mi je povedala, kaj je vse predpustno soboto in nedeljo doživela, in jaz sem vse napisal obenem s premišljevanji, ki jih je vpletla uboga šivilja in pod svežim utisom vsega tega, kar sem slišal in sam videl.

(Konec.)

Slika 16: Primer podlistka (2. 1923, št. 45)

Rubrike so bile bolj ali manj stalne, nekatere so se pojavljale več, nekatere manj, to so bile Delavska prosveta, Zadružništvo, Doma in po svetu, Bratje in sestre, Delavska zaveza, Okno v

svet, Socializem in vera, Brencelj. Rubrika Brencelj je bila posvečena znanim osebam in zabavi, v tretjem letniku je spremenila ime v Za pouk in zabavo.

1923

Leta 1923 je izšel drugi letnik glasila *Pravica*, ki je imel 52 številke. Številke so v Digitalni knjižnici Slovenije malo pomešane. Ni druge številke, imamo dve sedmi številki, enkrat se pojavi tudi številka 2a. V tem letniku je bilo objavljenih 14 proznih del in eno pesniško delo. Večina proznih del je imela nadaljevanja. Vsaka številka je imela po 4 strani.

1924

Tretji letnik *Pravice* je izšel leta 1924 s prav tako 52 številkami. Večinoma so številke izhajale na štirih straneh, ena številka na osmih straneh. Z 22. številko se spremeni podoba glasila za nekaj časa. V tem letniku je objavljenih 13 proznih besedil in dve pesmi. Prevladujejo besedila brez nadaljevanj.

1925

Leta 1925 je izšel četrti letnik, ki je imel 53 številke. Podoba glasila iz prejšnjega letnika se je ohranila skozi celoten letnik. Dve številki sta imeli po šest strani, vse ostale po štiri. V tem letniku je bilo objavljenih 9 proznih del in 3 pesniška. Tudi tukaj je objavljenih več besedil brez nadaljevanj kot tistih z nadaljevanji.

1926

Leta 1926 je izšel peti letnik *Pravice*, znova z 52 številkami. Naslovnica v tem letniku pridobi bolj klasičen izgled. Ena številka je bila objavljena na šestih straneh, vse ostale na štirih. Objavljenih je bilo 15 proznih besedil in ena pesem, od tega ima večina besedil nadaljevanja.

1927

Letnik šest glasila *Pravica* je imel 52 številke. Večinoma so imele štiri strani, štirikrat pa po šest strani zaradi daljših rubrik. V vseh številkah je bilo objavljenih 7 proznih del in ena pesem. Večina proznih del je imela nadaljevanje.

1928

V zadnjem, sedmem letniku glasila *Pravica*, je izšlo le 21 števil. Rubrike in ostale objave so bile zapisane na štirih straneh, objavljeno pa je bilo eno prozno delo, ki se je začelo v prvi številki in nadaljevalo do konca izhajanja.

10 Bibliografija

10.1 Leto 1923

Proza

- Jules Verne: Črna Indija. Letnik 2, št. 1, 3, 2a.
- Dr. r. (iz francoščine): Obljuba očeta Andreja. Letnik 2, št. 14.
- Anonimno: Zadnji uspeh. Letnik 2, št. 15.
- Anonimno: Leta 1930. Letnik 2, št. 16, 17, 19, 20.
- Kari-Kira: Učitelj Bitežnik in njegova metoda. Letnik 2, št. 22.
- Anonimno: Zgodovinske anekdote. Letnik 2, št. 25, 34.
- Kari-Kira: Stalna miza. Letnik 2, št. 28.
- Rado Vesnin: Gadji rod – kačja zalega. Letnik 2, št. 31.
- Peter Klemen (Janez Gruden): Podbojeva Neža in zlata valuta. Letnik 2, št. 32.
- Andrej Gosar: Naša pesem. Letnik 2, št. 41.
- Meixner: Šivilja. Letnik 2, št. 42–45.
- F. M. Dostojevski (prevedel Tine Muren): Mlada žena. Letnik 2, št. 46–52.
- Anonimno: Žena dela in Božič. Letnik 2, št. 52.

Poezija

- Ada Negri (dr. Janez Evangelist Krek): Delavec. Letnik 2, št. 18.

10.2 Leto 1924

Proza

- F. M. Dostojevski (prevedel Tine Muren): Mlada žena. Letnik 3, št. 1–14, 16, 19–21, 23.
- A. K.: Žalostna zgodba. Letnik 3, št. 4.
- Johannes Jørgensen (prevedel G. M.): Senca. Letnik 3, št. 9.

- G. M.: Usojeno plačilo. Letnik 3, št. 11, 12.
- G. M.: Velikonočna legenda. Letnik 3, št. 16.
- Viktor Flisek.: Zaznamovani. Letnik 3, št. 17.
- Joža Plot (Ciril Jeglič): Mrdec. Letnik 3, št. 18.
- Bogomir Magajna: Rdeče zvezde. Letnik 3, št. 22.
- G. M.: Iz trpljenja. Letnik 3, št. 24.
- G. M.: V metežu. Letnik 3, št. 26–32, 34, 36, 37.
- Viktor Flisek: Vsak dan. Letnik 3, št. 39.
- Anonimno: Žalostna Mati Božja. Letnik 3, št. 40, 41.
- Serafina Schaneng (prevedel Ante Kordin): Izpoved neme deklice. Letnik 3, št. 47, 49–52.

Poezija

- A. Razpotnik: Pričakovanje. Letnik 3, št. 18.
- Joža Likovič: Rudarjev maj. Letnik 3, št. 19.

10.3 Leto 1925

Proza

- Serafina Schaneng (prevedel Ante Kordin): Izpoved neme deklice. Letnik 4, št. 1, 2.
- Anonimno: Strah v gozdu. Letnik 4, št. 2.
- Viktor Flisek: Ob vojski. Letnik 4, št. 3.
- Viktor Flisek: Obrisi. Letnik 4, št. 4.
- Viktor Flisek: Brata. Letnik 4, št. 5–8.
- G. K. Chersterton: Sumljivi koraki. Letnik 4, št. 8–15.
- Franz Herwig (prevedel Blaž Poznič): Father Big-Beck (povest). Letnik 4, št. 16–22, 24–26.
- Bogomir Magajna: Zgodba o Janezu Frfili. Letnik 4, št. 23.
- A. Marby: Hanka (lužiško-srbska povest). Letnik 4, št. 27–47, 49–53.

Poezija

- R. V.: Majniška pesem. Letnik 4, št. 18.
- Anonimno: Himna borcev. Letnik 4, št. 23.
- Ivan Pregelj: Dr. Janezu Evangelistu Kreku. Letnik 4, št. 48.

10.4 Leto 1926

Proza

- A. Marby: Hanka (lužiško-srbska povest): Hanka. Letnik 5, št. 1–7.
- Viktor Flisek: Proletarec. Letnik 5, št. 8.
- Viktor Flisek: Streharjev striček. Letnik 5, št. 9–11.
- Viktor Flisek: Ob vojski. Letnik 5, št. 12, 13.
- Viktor Flisek: Ob vojni. Letnik 5, št. 14.
- A. Theuriet: Postrv. Letnik 5, št. 15, 16.
- C. O.: Cenquine solze. Letnik 5, št. 17.
- A. Daudet: Koza gosp. Seguina. Letnik 5, št. 18, 19.
- France Žužek: Med viničarji (vtisi z majniških zborovanj). Letnik 5, št. 20, 21, 25–33.
- F. Ossendowski: Črni brat. Letnik 5, št. 22–24.
- Anonimno: Solnčna pesem svetega Frančiška. Letnik 5, št. 39.
- Alphonse Daudet-Kriha: Skrivnost očka Corneille-a. Letnik 5, št. 41.
- Ante Kordin: Francoske slike. Letnik 5, št. 42, 43.
- Pierre L'Ermite (Edmond Loutil) (prevedel iz francoščine L. S.): Žena z zaprtimi očmi. Letnik 5, št. 44–52.
- Viktor Flisek: Viničar Dore. Letnik 5, št. 48, 49

Poezija

- Marjanca: Velikonočna. Letnik 5, št. 13.

10.5 Leto 1927

Proza

- Pierre L'Ermite (Edmond Loutil) (prevedel iz francoščine L. S.): Žena z zaprtimi očmi. Letnik 6, št. 1–36.
- Anton Žaren: Meta. Letnik 6, št. 5.
- Arkadij Averčenko (prevedel F. T.): Zdravi človeški razum. Letnik 6, št. 9, 10.
- Zvonkov: Majski sni (vsaj spominčico). Letnik 6, št. 20.
- Franz Herwig (prevedel S. A.): Sveti Boštjan iz predmestja (moderna svetniška legenda). Letnik 6, št. 37–52.
- Mirko Avsenak: Božična Pridiga. Letnik 6, št. 51.

- Weismantel (prevedel P. Angelik): Sveta noč v Greču. Letnik 6, št. 51.

Poezija

- Joža Likovič: Umirajoča vas. Letnik 6, št. 17.

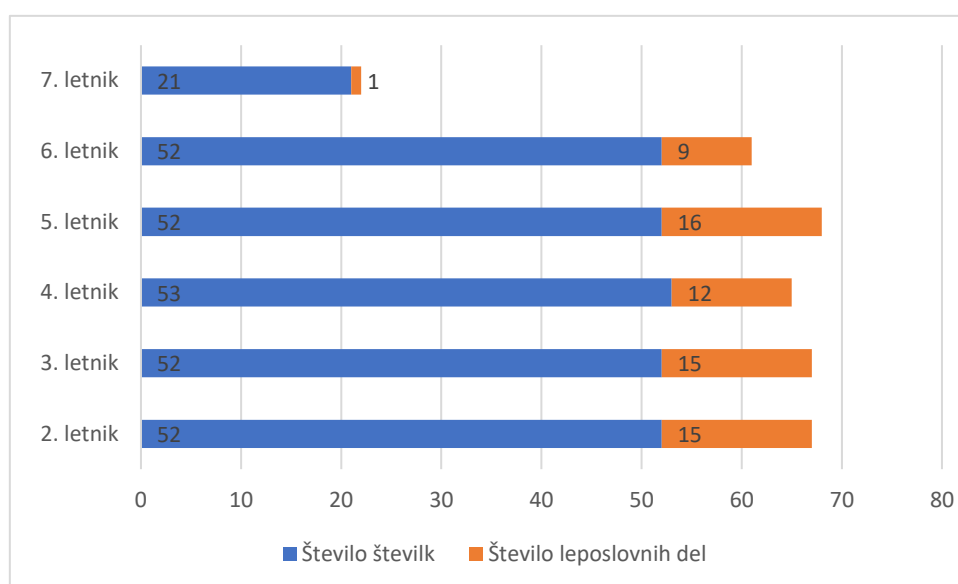
10.6 Leto 1928

Proza

- Slavko Savinšek: Milica, otrok boleti. Letnik 7, št. 1–21.

11 Leposlovje v Pravici v letih 1923–1928

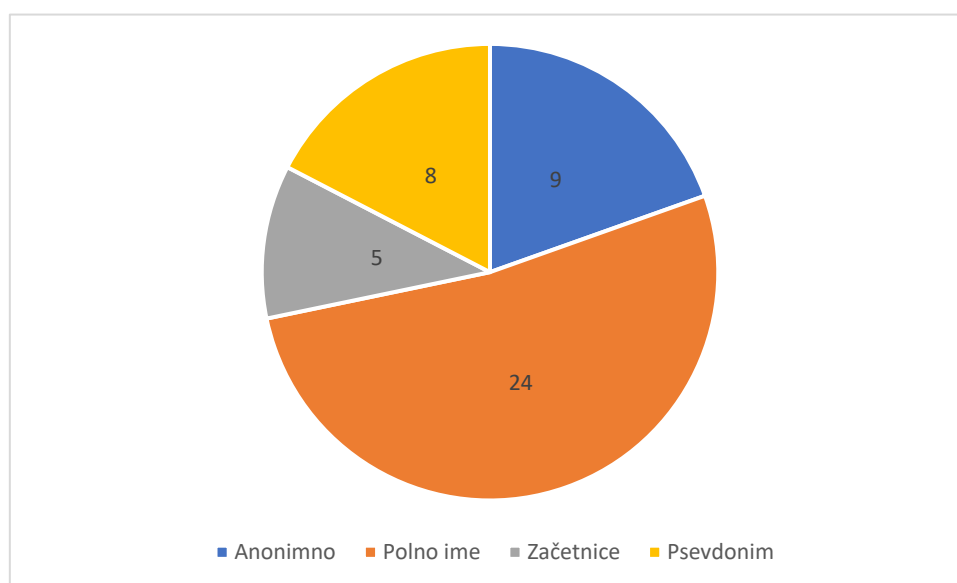
11.1 Količina leposlovnih del

Graf 9: Število leposlovnih del glede na število števil v posameznem letniku

Graf 9 prikazuje število leposlovnih del v posameznem letniku. Največ leposlovnih besedil je izšlo v drugem in tretjem letniku, najmanj v zadnjem, saj je izšlo le 21 števil. V večini števil je bilo leposlovje objavljeno, številke brez leposlovja so redke. Skupno je izšlo 282 števil. Leposlovje in ideja glasila se potem nadaljujeta v glasilu pod drugim imenom (*Delavska pravica*).

11.2 Avtorji glede na način podpisovanja pod leposlovje

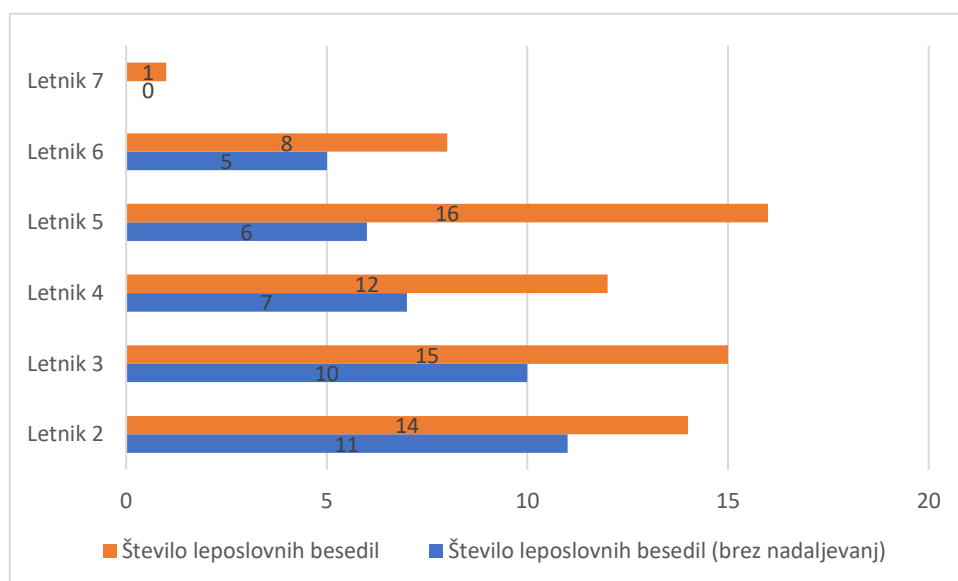

Graf 10: Načini podpisovanja avtorjev

Avtorji ali avtorice v glasilu *Pravica* so se največkrat podpisovali s polnim imenom, sledijo anonimni avtorji. Devet avtorjev je uporabilo psevdonim, pet pa se jih je podpisalo le z začetnicama. Tri avtorje, ki so uporabili psevdonim, sem uspela razvozlati. Pod imenom Joža Plot se skriva agronom, dendrolog in pisatelj Ciril Jeglič, s psevdonimom Peter Klemen se je podpisal pisatelj Janez Gruden, ime Pierre L'Ermite pa pripada Edmondu Loutilu.

11.3 Leposlovje glede na nadaljevanja

V *Pravici* je bilo zelo malo leposlovnih besedil brez nadaljevanj. Največ besedil z nadaljevanji je bilo v petem letniku (1926), in sicer devet. Najdaljše besedilo, je bilo objavljeno četrtem letniku in se nadaljuje v peti letnik, to je lužiško-srbska povest avtorice Amalie Marby *Hanka*.

Graf 11: Leposlovna dela in nadaljevanja

11.4 Avtorji

11.4.1 Jules Verne

Pisatelj Jules Verne se je rodil leta 1828 v Nantesu v Franciji. Pri devetih letih je bil poslan v internat, kjer je študiral latinščino. Po končanem šolanju se je v Parizu želel izobraziti za odvetnika, vendar ga je pisanje bolj zanimalo. Zaradi očetovega neodobravanja pisanja, mu je oče odvzel denar za izobrazbo, začel je špekulirati na borzi. Ob delu je veliko pisal, pri založništvu mu je pomagal eden od najpomembnejših francoskih založnikov v 19. stoletju Pierre-Jules Hetzl. Pisal je predvsem znanstveno fantastiko. Umrl je leta 1905 v Amiensu v Franciji ([Wikipedija](#)). Pred objavo v *Pravici* so bile prevedene knjige *Potovanje okolo sveta v 80 dneh*, *Kapitan Hatteras ali Angleži na severnem tečaju*, *Kaj si je izmislil doktor Oks*, po objavi pa *Carski sel*, *Dvajset tisoč milj pod morjem* in *Rešeni!* Prevajali so ga Davorin Hostnik, Anton Ratajec, Ana Mestek, Maja Brodschneider Kotnik, Bogomir Stopar, Janez Gradišnik in Gregor Hrastnik.

11.4.2 Janez Gruden

Janez Gruden, pisatelj, esejist in prevajalec, se je rodil leta 1887 v Mrzli Rupi na Vojskem. Gimnazijo je zaključil v Ljubljani, nato pa študiral romanske jezike na Dunaju, v Firencah in v Grenoblu. Delal je kot profesor francoščine, italijanščine, stenografije in petja na trgovski šoli

v Ljubljani. Med prvo svetovno vojno je opravljal delo kurirja, po vojni pa je delal kot tolmač. Objavljal je v glasilih *Slovenec*, *Večerni list*, *Novi čas*, *Dom in svet*. Objavljal je dela pod psevdonimom Peter Klemen, pisal pa je predvsem satire in groteske. Umrl je leta 1930 v Ljubljani ([Slovenski biografski leksikon](#)).

11.4.3 Ada Negri

Italijanska pesnica in pisateljica Ada Negri se je rodila leta 1870 v Lodiju. Šolala se je v dekliški šoli in postala učiteljica v osnovni šoli. Leta 1940 je bila prva ženska članica italijanske akademije. Bila je tudi ena od sodelavk ženske nacionalistične revije *Lidel*, ki je izhajala med leti 1919 in 1935. Umrta je v svojem ateljeju v Milanu leta 1945 ([Wikipedija](#)). Njena dela so bila objavljena leta 1905 v glasilu *Naša moč*. Poleg Alojza Gradnika je njena dela prevajala Zdenka Šau.

11.4.4 Johannes Jørgensen

Danski pisatelj Johannes Jørgensen se je rodil leta 1866 v Svendborgu. Želel je študirati v danski prestolnici, vendar je študij opustil in se začel zanimati za radikalne družbene nazore, preko katerih je prišel v krog kulturnih in radikalnih umetnikov. Petkrat je bil nominiran za Nobelovo nagrado. Najprej se je zgledoval po ruskih nihilistih, vendar se pozneje v radikalizmu ni našel. Bolj ga je zanimal simbolizem in nasprotovanje naturalizmu. Leta 1896 se je vključil v katoliško cerkev in tako začel pisati biografije o katoliških svetnikih. Umrl je leta 1956 ([Wikipedija](#)). Prvi slovenski prevod je bil objavljen v *Pravici*, leta 1943 so bile v časniku *Vigred* objavljene njegove pesmi, leta 2000 je Jakobina Voje prevedla njegovo delo *Sveti Frančišek Asiški*.

11.4.5 Ciril Jeglič

Agronom, dendrolog in pisatelj Ciril Jeglič se je rodil leta 1897 v Gabrovki pri Litiji. Gimnazijo je končal v Ljubljani, nato pa študiral agronomijo na Dunaju in v Zagrebu. Leta 1927 je opravil profesorski izpit in delal najprej na kmetijski šoli v Novem mestu, nato v Mariboru. S svojim znanjem je uvedel sodobno urejanje javnih nasadov, med drugim je tudi na novo zasnoval in oblikoval Arboretum Volčji Potok. S pisanjem se je začel ukvarjati že v gimnazijskih letih in

svoje članke objavljaj najprej v Vrtcu, nato tudi v Domu in svetu. Več člankov je objavil v kmetijskih strokovnih listih. Umrl je leta 1988 v Radovljici ([Slovenski biografski leksikon](#)).

11.4.6 Bogomir Magajna

Pisatelj, urednik in zdravnik Bogomir Magajna se je rodil leta 1904 v Gornjih Vremah. Osnovno šolo je obiskoval v rodnem kraju, nato pa zaključil gimnazijo v Ljubljani. Po končani gimnaziji je študiral na Medicinski fakulteti v Ljubljani, nato tudi v Zagrebu, študij zaključil in začel delati kot zdravnik na različnih oddelkih. Pisati je začel že v dijaških letih in objavljaj v časniku *Plamen* in v reviji *Luč*. Nekaj njegovih del je izšlo pri založbah Mohorjeva družba, Mladinska knjiga, Lipa Koper, Obzorja, Cankarjeva založba. Umrl je leta 1963 v Ljubljani ([Wikipedija](#)).

11.4.7 Gilbert Keith Chesterton

Angleški pisatelj, filozof in literarni kritik Gilbert Keith Chesterton se je rodil v Londonu leta 1874. Po opravljeni osnovni šoli je obiskoval šolo Slade School of Art in postal ilustrator. Leta 1895 je začel delati pri založbah, hkrati pa začel pisati literarne kritike. Od leta 1905–1935 je pisal kolumno pri časopisu *The Illustrated London News*. Chesterton je napisal okoli 80 knjig, več sto pesmi, približno 200 kratkih zgodb, 4000 esejev in več gledaliških iger. Umrl je leta 1936 na svojem domu v Buckinghamiru ([Wikipedija](#)). Po objavi v *Pravici* je bilo prevedeno njegovo delo *Knjiga te poberi! In druge skrivnostne zgodbe o očetu Brownu* ter *Nedolžnost očeta Browna*, oboje je prevedel Branko Gradišnik.

11.4.8 Franz Herwig

Nemški pisatelj in kritik Franz Herwig se je rodil leta 1880 v Magdeburgu. Po opravljeni srednji šoli je delal kot novinar, predavatelj in knjigarnar, pri reviji *Hochland* pa je opravljal delo literarnega kritika. Ukvarjal se je s socialnimi problemi v luči vere. Njegov protagonist je bil največkrat mestni revež, vpet v usodo. Herwig je umrl leta 1931 v Weimarju ([Wikipedija](#)). Leta 1927 je bila prevedena njegova legenda *Sveti Boštjan iz predmestja* v *Pravici*, ki jo je prevedel S. A. Tri leta pozneje jo je prevedel še Jože Vovk, njegova dela sta prevajala tudi Roman Tominec in Blaž Poznič.

11.4.9 Amalie Marby

Nemška pisateljica Amalie Marby se je rodila leta 1834 v Cottbusu. Šolala se je v javni šoli. Najprej je pisala o vojnah, zgodbe pa so temeljile na spominih njenega dedka. Skozi življenje je napisala približno 40 romanov in novel. Ukvarjala se je z vendskimi in judovskimi temami, ki jih je prikazala na zabaven in sentimentalni način. Umrla je zaradi možganske kapi leta 1915 v Cottbusu ([Wikipedija](#)). Slovenski bralci je niso poznali prej, njen prvi in edini prevod se pojavi v *Pravici* leta 1925.

11.4.10 Ivan Pregelj

Pisatelj, dramatik, pesnik in kritik Ivan Pregelj se je rodil leta 1883 na Mostu na Soči. Gimnazijo je obiskoval v Gorici, nato pa se je vpisal na Dunaju na študij germanistike in slavistike. Opravil je tudi doktorat in se zaposlil kot profesor v različnih slovenskih krajih. Pregelj je pri pisanju uporabil zgodovino, predvsem reformacijo, protireformacijo, kmečke upore, razsvetljenstvo in barok. Zelo zanimiv je njegov slog, ki je patetičen, svetopisemski, liričen, ritmiziran. Z njim je zaznamoval Mohorjevo družbo, za katero je pisal. Umrli je leta 1960 v Ljubljani ([Slovenski biografski leksikon](#)).

11.4.11 André Theuriet

Francoski pesnik, pisatelj in dramatik André Theuriet se je rodil leta 1833 v kraju Marly-le-Roy. S pisanjem je začel že zgodaj. V osnovni šoli si je v matematični zvezek zapisoval ode in satire, eno od svojih prvih pesmi je objavil v lokalnem časopisu. Leta 1851 je diplomiral iz književnosti. Študiral je tudi pravo, ki ga je dokončal. Svoje pesmi in kratke je objavljali v reviji *Revue des deux Mondes*, objavil je tudi veliko romanov, katerih liki so že vnaprej značajsko določeni in se ne razvijajo, so iskreni, pošteni in na koncu nagrajeni. Umrli je leta 1907, ko je zbolel za rakom na debelem črevesu ([Wikipedija](#)). Prvi prevod v slovenščino je izšel leta 1887. Poleg dela v *Pravici* so poslovenjena tri njegova dela (*Kri Finoelov*, *Undina* in *Trenutki oddiha*), prevajalci so podpisani z vzdevki.

11.4.11 Alphonse Daudet

Francoski pesnik, pisatelj in dramatik Alphonse Daudet se je rodil leta 1840 v Nîmesu v Franciji. Osnovno šolo je obiskoval v rodnem kraju, nadaljeval pa je na liceju v Lyonu. Ker je njegov oče bankrotiral, se je bil primoran zaposliti kot vzgojitelj in učitelj v osnovni šoli. Na podlagi tega doživljanja je napisal svoj prvi roman *Le Petit Chose*. Nato se je preselil v Pariz in pisal pesmi in jih objavljajal v časopisih. Zaposlen je bil tudi pri časopisu *Le Figaro*. V svojem življenju je napisal veliko kronik, dram in romanov in jih objavljajal v različnih revijah in časopisih. Umrl je leta 1897 v Parizu ([Wikipedija](#)). Prvi prevod v slovenščini je bil objavljen leta 1907 v *Ljubljanskem zvonu* z naslovom *Tatarin iz Tarascona*, prevedel ga je Josip Hacin. V slovenščino je prevedenih več kot deset njegovih del, prevajali so jih poleg Josipa Hacina še Oton Župančič, Marjan Poljanec, Karel Dobida, Janko Tavzes, Ivan Črnagoj, Radivoj Rehar, Ivo Dren in Alojz Gradnik.

11.4.12 Ferdynand Antoni Ossendowski

Poljski pisatelj, raziskovalec in profesor Ferdynand Antoni Ossendowski se je rodil leta 1876 na Poljskem. Šolal se je v gimnaziji v Kamieńcu Podolskem, nato pa končal rusko jezikovno šolo v Sankt Peterburgu. Študiral je kemijo. 1899 je zaradi študentskih nemirov v Sankt Peterburgu odšel v Pariz in študiral na Sorboni. Leta 1901 se je vrnil v Rusijo in zaposlil kot profesor kemije na univerzi. Ko je izbruhnila rusko-japonska vojna se je preselil v Mandžurijo. Tam je napisal svoj prvi roman in se vključil v levičarsko revolucionarno organizacijo, ki je želela prevzeti oblast v Mandžuriji. Revolucija je bila neuspešna in Ossendowski je organiziral stavko, zaradi katere je dobil več let prisilnega dela, po tem pa se ni mogel zaposliti in je začel pisati. Napisal je veliko knjig o vojni in doživetjih na svojih potovanjih. Njegova najbolj znana knjiga je o Leninu in sovjetskem sistemu. Umrl je leta 1945 na Poljskem. Dva tedna po njegovi smrti so ga izkopali in preverili njegovo identiteto, saj ga je iskala NKVD. Po vojni je komunistična oblast ukazala sežgati vse njegove knjige. Ponovno so izšle šele leta 1989 ([Wikipedija](#)). Po prevodu *Črnega brata v Pravici* leta 1926 je bil v slovenščino preveden tudi njegov najbolj znani roman *Lenin*, ki ga je prevedel Fran Bradač. Prevedena je tudi njegova knjiga *Ljudje, živali in bogovi*. Njen prevod je naredil Janko Moder.

11.4.13 Slavko Savinšek

Pisatelj, pesnik in pravnik Slavko Savinšek se je rodil leta 1897 v Gornjem gradu. Šolal se je najprej v Šentvidu pri Ljubljani, nato na klasični gimnaziji v Ljubljani. Po vojni je študiral pravo na Dunaju. Njegova zadnja služba je bila delo višjega svetnika pri Ministrstvu za finance. Zaradi nasprotovanja okupacijske vlade so ga Nemci leta 1942 ustrelili. Pisal je mladinsko slovstvo, podlistke, črtice, povesti, napisal je nekaj pesmi in vse skupaj objavljaj v različnih časopisih. Njegovo leposlovje se je tematsko nanašalo na socialne pravice ([Slovenski biografski leksikon](#)).

11.5 Zvrstnost in vrstne oznake

V *Pravici* ni veliko raznolikosti glede zvrstnosti. Skupaj je izšlo 57 proznih besedil in 8 pesmi. Dramskih besedil ni bilo.

Vrstne oznake so pri leposlovnih besedilih redke. Dvakrat se pojavi oznaka zgodba v naslovih, in sicer v drugem letniku *Žalostna zgodba*, in v tretjem letniku *Zgodba o Janezu Frfili*, dvakrat se pojavi tudi povest, enkrat v naslovu in enkrat kot oznaka, na enak način tudi legenda. V naslovu ali podnaslovu omenjene še anekdota, pridiga, spominčica in vtisi.

12 Značaj avtorjev

Glede na krščanskosocialistično naravo časnikov *Glasnik*, *Novi glas* in *Pravica* bi lahko pričakovali, da bodo v tem duhu izbrana tudi objavljena literarna besedila. Od slovenskih avtorjev tako imamo duhovnike Frančiška Kralja, Filipa Miklavca in Ignacija Žitnika. Vsi trije so bili krščanskosocialistično usmerjeni ([Slovenski biografski leksikon](#)).

Od prevedenih avtorjev lahko z levimi političnimi idejami povežemo Grigorija Geršunija kot revolucionarja, levega politika Bjørnsterna Bjørnsena, Fjodorja Mihajloviča Dostojevskega in delno tudi Bernharda Kellermanna (avtor literarnih del z delavsko tematiko). Prav tako Johannesa Jørgensena, globoko vernega avtorja z radikalnimi socialnimi nazori, Gilberta Keitha Chestertona, katoliškega teologa in družbenega kritika in Franza Herwiga, ki je pisal družbenokritična dela s krščanskosocialističnimi poudarki.

Václav Kosmák je sicer bil duhovnik, a ni bil del krščanskosocialističnega gibanja. Ostalih avtorjev prav tako ne moremo povezati z idejami časnika. Sklenem lahko torej, da časnik,

sploh med prevodi, ni objavljala izključno avtorjev, ki bi jih lahko povezali s krščanskosocialističnimi idejami.

13 Zaključek

V magistrski nalogi obravnavam leposlovje v glasilih *Glasnik*, ki je izhajalo med leti 1894 in 1899, *Novi čas*, ki je izhajalo med letoma 1921 in 1922 in *Pravica*, ki je izhajalo med leti 1922 in 1928 v Ljubljani. Bibliografije vseh glasil so objavljene tudi na Wikiviru.

Glasilo *Glasnik* je nastalo v okviru Katoliškega delavskega društva na pobudo Janeza Evangelista Kreka. *Glasnik* je bil namenjen delavcem. V njem se je opozarjalo na slab delavski položaj in neurejene razmere.

Po pregledu 145 števil, ki so izšle v petih letnikih, sem ugotovila, da je leposlovje izhajalo pod rubriko Razvedrilo, kasneje se je rubrika preimenovala v »Listek«. *Glasnik* je največkrat izhajal na štirih straneh, leposlovje je bilo objavljeno na drugi ali tretji strani. Največ je izšlo proznih besedil, nekaj pesmi, ena kritika in nobeno dramsko besedilo. Več je bilo besedil brez nadaljevanj, tistih z nadaljevanji je bila le peščica (15 v vseh letnikih skupaj). Najdaljše besedilo s 15 nadaljevanji se je pojavilo v četrtem letniku z naslovom *Trije polovičarji*. Največ je izšlo anonimnih besedil, avtorjev, ki so se podpisovali s pravim imenom, ni bilo veliko. Šest avtorjev se je podpisovalo s psevdonimom. To so bili Frančišek Kralj, Filip Miklaveč, Ignacij Žitnik, Leo Levič, Janez Evangelist Krek in Fran Jaklič. Vrstnih oznak ni bilo veliko, le 11 del je bilo podnaslovljenih, brez upoštevanih nadaljevanj. Največkrat se je pojavila oznaka povest, najmanjkrat pa dogodek in zgodba.

Krščankosocialistično glasilo *Novi čas*, ki je izhajalo le dve leti, je nadaljevalo ideje glasila *Glasnik*. Prav tako je bilo namenjeno delavcem, ki pa so želeli uresničiti zahteve, da bi država postala avtonomna in se spremenila v republiko. V katoliškem taboru so bili taki pogledi radikalno levi. Glasilo je bilo leta 1922 ukinjeno zaradi prevelike delavske in republikanske usmeritve, ki je zaradi ustalitve v slovenski družbi Slovenska ljudska stranka ni več potrebovala. ([Wikipedija](#)).

Novi čas je obsegal dve strani, leposlovje je navadno izšlo na drugi strani, včasih je bilo objavljeno zaradi obsežnosti na obeh straneh. Ni izhajalo pod rubriko, od ostalih rubrik ga je ločevala le dvojna črta.

Po pregledu 463 števil, ki so izšle v dveh letih, sem opazila, da je prav tako kot v glasilu *Glasnik* izšlo največ proznih del. Nekaj je bilo pesmi, dramskih in drugih besedil ni bilo. Avtorji so se

večinoma podpisovali s polnim imenom, psevdonom sta uporabila le dva, in sicer Alojzij Merhar in Tranquille Chevreau, čigar pravega imena nisem razvozlala. *Novi čas* je prinesel deset tujih prevedenih avtorjev, največkrat so bili po narodnosti Rusi. Prevajali so jih slovenski avtorji Narte Velikonja, Tugomir Zlatopoljski, Josip Kremen, Janko Traven in trije, ki so se podpisali le s svojimi začetnicami. V dveh letnikih glasila *Novi čas* je izšlo veliko besedil v nadaljevanjih, najdaljše je v prvem letniku napisal angleški pisatelj Edward Bulwer Lytton z naslovom *Poslednji dnevi v Pompejih*, ta ima kar 127 nadaljevanj. Vrsto je označenih zelo malo besedil. Dvakrat se pojavi oznaka roman, ostale oznake pa le po enkrat (povest, legenda, malenkost, črtica).

Glasilo *Pravica*, ki je izhajalo sedem let, je nadaljevalo ideje *Novega časa* in *Glasnika* in se osredotočalo na zatirane delavce, ozaveščanje o slabih razmerah. Glasilo se je opiralo na ideje Janeza Evangelista Kreka. Po koncu izhajanja je ideje *Pravice* nadaljevalo glasilo *Delavska pravica*.

Glasilo je izšlo v sedmih letnikih, skupno je vsebovalo 282 števil. Navadno je *Pravica* izhajala na štirih straneh, tako kot glasilo *Glasnik*, včasih je zaradi daljših rubrik obsegalo šest strani. Leposlovje se je najprej pojavljalo pod rubriko »Listek«, nato ni bilo poimenovano, pojavilo se je pod dvojno odebeljeno črto.

V *Pravici* je izmed leposlovnih del izšlo največ proznih del in nekaj pesmi, dramskih besedil ni bilo. Izšlo več besedil z nadaljevanji, najdaljše prozno besedilo je napisala avtorica Amalie Marby z naslovom *Hanka*, ki je imelo 32 nadaljevanj. Avtorji so se največkrat pod leposlovje podpisovali s pravim imenom, nekaj je bilo tudi tistih, ki so uporabljali psevdonom. Med njimi so Ciril Jeglič (Joža Plot), Janez Gruden (Peter Klemen) in Edmond Loutil (Pierre L'Ermite). Vrste oznake se niso pogosto pojavljale, po dvakrat se pojavijo oznake zgodba, povest in legenda, ostale po enkrat (anekdota, spominčica, vtisi, pridiga).

14 Viri

[Glasnik](#) 1894–1899. Digitalna knjižnica Slovenije.

[Novi čas](#) 1921–1922. Digitalna knjižnica Slovenije.

[Pravica](#) 1922–1928. Digitalna knjižnica Slovenije.

15 Literatura

Arkadij AVERČENKO. [Wikipedija](#).

Manja BELINA, 2021: Leposlovje v glasilu *Naša moč* med letoma 1905 in 1992. Magistrsko delo. Ljubljana. [Na spletu](#).

Bjørnstjerne BJØRNSSEN. [Wikipedija](#).

Gilbert Keith CHESTERTON. [Wikipedija](#).

Henri CONSCIENCE. [Wikipedija](#).

Alphonse DAUDET. [Wikipedija](#).

Fjodor Mihajlovič DOSTOJEVSKI. [Wikipedija](#).

Grigorij GERŠUNI. [Wikipedija](#).

Andrej GOSAR. [Wikipedija](#).

Janez GRUDEN. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Franz HERWIG. [Wikipedija](#).

Fran JAKLIČ. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Cilir JEGLIČ. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Mór JÓKAI. [Wikipedija](#).

Johannes JÖRGENSEN. [Wikipedija](#).

Janez JUHANT, 1998: Krekovo socialno-politično delo. *Janez Evangelist Krek*. Ur. Stanko Janežič in Janez Juhant. Maribor: Slomškova založba. 94–107.

Bernhard KELLERMANN. [Wikipedija](#).

Václav KOSMÁK. [Wikipedija](#).

Frančišek KRALJ. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Janez Evangelist KREK. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Janez Evangelist KREK. Enciklopedija Slovenije (6. zvezek), 1992. Ur. Marjan Javornik. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Bogomir MAGAJNA. [Wikipedija](#).

Filip MIKLAVEC. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Amalie MARBY. [Wikipedija](#).

Ada NEGRI. [Wikipedija](#).

Ferdynand Antoni OSSENDOWSKI. [Wikipedija](#).

Jožko PIRC, 1992: Krek in slovensko katoliško gibanje. *Krekov simpozij v Rimu*. Ur. Edo Škulj. Celje: Mohorjeva družba. 89–96.

Ivan PREGELJ. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Slavko SAVINŠEK. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

André THEURIET. [Wikipedija](#).

Janko TRAVEN. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Narte VELIKONJA. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Jules VERNE. [Wikipedija](#).

[Novi čas](#). Wikipedija.

Ignacij ŽITNIK. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).

Srečko ŽUMER. Slovenski biografski leksikon. [Na spletu](#).